

Családbarát programokkal készül az élményközpont

Természetismereti és népi hagyományok ökoaktív bemutatója

Az ökoaktív élményközpontban Gábor és Julinka kalandos szerelmi történetét játszhatják végig a gyerekek. A fotófal mögé állva ők is részeseivé válhatnak a mesének.

Fotó: Örségi NPI

Új szolgáltatással bővül az Örségi Nemzeti Park Igazgatóság családbarát kínálati palettája. Tavasszal nyílik meg Szalafő-Pityerszeren, az örségi népi műemlékegyüttes fogadóépületében a természetismereti és népi hagyományok ökoaktív élményközpontja.

Az elsősorban az óvodás és kisiskolás korosztály részére kialakított helyiségben egy örségi mese, Gábor és Julinka története elevenedik

A mesebeli ördög feleségének konyhájában izgalmas játékok várják a kicsiket.

meg. A népmese középpontjában a két szerelmes ifjú áll, akiknek a boldogságért meg

kell küzdeniük az ördöggel és a sárkánnyal, hogy a história végére boldogan

éljenek, míg meg nem halnak. A mese egyes részleteihez kapcsolódó játékok lehetővé teszik, hogy a gyerekek kipróbálják ügyességüket, és közben megismerjék a régi örségi paraszti élet mindennapjait.

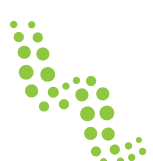
A PaNaNet+ program keretében megvalósult beruházás mindemelllett egy társasjátékon keresztül ismerteti meg az ide látogató családokkal a nyugat-pannon régió természeti, kulturális és turisztikai értékeit.

A nemzeti park reményei szerint az új létesítménnyel sikerül még vonzóbb helyszínné tenni a műemlékegyüttest a kisgyermekes családok számára is.

A ökoaktív élményközpontot művészi rajzok, grafikák teszi színessé, az ügyességi és szórakoztató játékok pedig garantálják a vidám hangulatot.

Fotó: Örségi NPI

Interreg
Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

PaNaNet+

Készült az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program – ATHU003 számú – PaNaNet+ rövidcímű projekt keretében. A PaNaNet+ projekt az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

Olaszországi tanulmányút helyi termelőknek és természetvédőknek

TANULMÁNYÚT. Szakmai tanulmányúton vettek részt a nyugat-pannon régió természetvédelmi szakemberei és helyi termék-előállítói. Az Ausztria–Magyarország programban megvalósuló PaNaNet+ projekt keretében Olaszország Emilia-Romagna tartománya volt az úti cél, ezen belül is a Forlì körüli települések. A helyi fogadószervezet, a Fattorie Faggioli részéről az EU által elismert mintagazdaság tulajdonosa, Fausto Faggioli térségi marketingmenedzser fogadta a résztvevőket.

A tanulmányút legfőbb célja az volt, hogy a résztvevők megismerjék a védett természeti területeken megvalósuló turizmus és a helyi lakosság kapcsolatát Emilia-Romagnában. A helyi hagyományok és termékek turisztikai kínálatba való beépülésének lehetőségeit is bemutatták a vendéglátók.

A tartomány egyik legfontosabb térségi turisztikai összefogása az Ősz Romagnában nevet viseli. Célja, hogy a turisztikailag jóval frekvenciáltabb tengerparti részről (Rimini, Ravenna stb.) becsábítsa az ide látogatókat a történelmi és gasztronómiai hagyományokban sokkal gazdagabb hegyvidéki területekre. Az Ősz Romagnában programban 15 helyi település vesz részt. Ezek összefogva szolgáltatásokat – szálláshelyeket, éttermeket, helyi termék-előállítókat, program- és rendezvénygazdákat – intenzív marketingtevékenységet folytatnak, és gazdag programkínálatot állítanak össze a turistáknak.

A szakmai út résztvevői több helyi termék-előállítással foglalkozó gazdaságba is ellátogathattak. Beteintést nyerhettek a családi hagyományokon alapuló növénytermesztés és

A térségi LEADER program helyi akciócsoportjánál tett látogatás során bemutatták az Európai Unió támogatásával megvalósult turisztikai marketingakciókat.

állattenyésztés gyakorlatába, illetve az arra épülő kisléptékű termékfeldolgozás és vendéglátás lehetőségeibe. A szövetkezeti gazdálkodásban és értékesítésben rejlő lehetőségekkel egy borászati szövetkezet működésén keresztül ismerkedhettek

meg. A résztvevők közt több sajtókészítő termelő is volt, számukra érdekes és hasznos tapasztalatcserére nyílt lehetőség egy kis tejfeldolgozó üzemből, ahol szintén családi alapokon nyugszik a vállalkozás működése. A program része volt

egy televíziós felvétellel egybekötött sajtótájékoztató is, melyet az olasz közszolgálati televízió, a RAI rögzített. A műsorban minden résztvevő bemutatkozhatott, és a projekt nyújtotta lehetőségeken keresztül népszerűsíthette tevékenységét.

A tanulmányút során a résztvevők nemcsak az olasz szervezetekkel közös kapcsolódási lehetőségeket tárták fel, hanem egymás tevékenységébe is bepillantást nyerhettek, megismerve az együttműködés lehetőségeit.

Az ökoturisztikai programok elengedhetetlen részét képezi a helyi termelők ételkülönlegességei.

A szőlészeti és borászati szövetkezet értékesítő pontján benzinkúthoz hasonlóan „tankolhattak” kedvenc boraikból a fogyasztók.

A Foreste Casentinesi, Monte Falterona, Campigna Nemzeti Park domborzati térképénél bemutatják azon frekvenciált helyeket, amelyek nagy számban vonzanak látogatókat a térségbe.

Mura–Rába vízi túravezető képzés

Osztrák–magyar közös oktatás amerikai módszertan alapján

TOVÁBBKÉPZÉS. Mura–Rába vízi túravezető képzést tartottak osztrák–magyar közös szervezésben. A szervezők célja, hogy a PaNaNet+ projekt keretében fejlesszék a védett területek látogatóprogramjait.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság egymásra épülő jelleggel bővíti a vízi turizmus kínálatát és javítja a szolgáltatás színvonalát. A vízi túrák biztonságos megvalósításához elengedhetetlenek a képzett túravezetők. Olyan szakemberekre van szükség, akik képesek a résztvevőket a túrára felkészíteni, a hatékony és kímélő evezési technikát, kormányzást betanítani. Az is elengedhetetlen, hogy a vízen kritikus helyzetben, borulás esetén a túravezetők hozzáértően lépjenek fel és garantálják a résztvevők biztonságát.

A vízi túravezető képzés keretében a résztvevők megismerkedhettek a vizes élőhelyek szakszerű bemutatásával.

A biztonság mellett a természeti környezet, a vizes élőhelyek hozzáértő és

élményt adó bemutatása is lényeges szempont. Mind ezen célok érdekében a

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság a PaNaNet+ projekt

keretében 2018 augusztusa és októbere között vízi túravezető képzést szervezett a

Murán, a Rábán és mellékfolyóikon. A tíz osztrák és tizenkét magyar résztvevő az American Canoe Association (ACA) módszertana alapján álló, lassú és gyors folyású vizeken sajátította el, illetve tökéletesítette az evezési és kormányzási technikát. A természet vízfelületen való bemutatására a nemzeti parkok szakvezetői készítették fel őket. A képzéseket Kerkaszentkirályon, Murszemenyén, illetve Ausztriában, a Salza folyón tartották. Az ACA nemzetközi bizonyítványával rendelkező túravezetők garantálják a biztonságos és magas minőségű természeti élményt a PaNaNet-térség folyóvizein.

KÓCSAGTOLL

9435 Sarród, Rév-Kócsagvár Pf.: 4. Tel.: 99/537-620, 537-622 Fax: 99/537-621, fhnp@fhnp.kvvm.hu • www.ferto-hansag.hu
7142 Illmic, Hauswiese, Tel.: 02175/3442, info@nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at • www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

2019. TAVASZ

Határtalan gyöngyszem

Negyedszázados az osztrák–magyar közös nemzeti park

Negyedszázados születésnapján köszöntjük a természet határtalan gyöngyszemét! Huszonöt évvel ezelőtt, 1994. április 24-én a szomszédos ausztriai területeken létrejött nemzeti parkkal közös megnyitó ünnepséget tartott a Fertő–Hanság Nemzeti Park. A jubileumon magyar és osztrák oldalon is készülnek ünnepi programokkal.

A Fertő–Hanság Nemzeti Park 1994-ben „született” meg azzal, hogy az 1991-ben alakult Fertő-tavi Nemzeti Parkhoz csatolták a Hanság Tájvédelmi Körzetet. Kulcsárné Roth Matthaea, a Fertő–Hanság Nemzeti Park igazgatója szerint a határ két oldalán élőknek a vasfüggöny évtizedei után csodálatos volt megélni, hogy végre nem választja el semmi a természetet, a szakembereket és a látogatókat sem. „A közös természeti örökség kapocs” – fogalmaz az igazgató, aki vel egyetért Johannes Ehrenfeldner, a Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Park igazgatója. Ő egyenesen így fogalmaz: a természet nem túri a határokat.

Az élőhelyek sokszínűsége is indokolja, hogy nemzetközi jelentőséget nyerjen a természetvédelem a Fertő környékén. Geográfiai értelemben a Kárpát-medence összefoglalását nyújtja a táj. A középhegységektől a kontinentális pusztáig, a szikes tóktól a síklápokig szinte minden élőhelytípus megtalálható itt, éghajlatára szárazföldi és szubmediterrán klímalelemek és a közeli Alpok is hatással van. Sehol máshol nem található Közép-Európában a fajoknak ilyen mértékű változatossága, sokszínűsége ennyire koncentráltan. Állat- és növényfajok százainak húzódik itt elterjedési területük határa, s ez a nagy „találkozás”

eredményezi azt a páratlan változatosságot, ami számos nemzetközi természetvédelmi elismerést eredményezett már a tájnak. Leg-

években is szorgalmazták a határon átnyúló együttműködést. 1988-ban közös döntés született, amely szerint a Fertő tó délkeleti részén és a szomszédos mocsár- és rétes területeken határokat átlépő nemzeti parkot hoznak létre. A két ország közös kormányzati akarata 1994 áprilisára érlelte meg gyümölcsét a Fertő–Hanság / Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Park létrehozásával.

„Sehol máshol nem található Közép-Európában a fajoknak ilyen mértékű változatossága, sokszínűsége ennyire koncentráltan.”

jellegzetesebb mindenk között a nemzeti parki élőhelyek gazdag madárvilága, aminek fő oka, hogy a fészkelő fajok mellett a költöző madarak Észak-Európa és Afrika között ezres csapatokban vonulnak, pihennek meg a Fertőn.

Már évtizedekkel a nemzeti park létrehozása előtt természetvédelmi területek voltak az államhatár mindkét oldalán. A Hanság 1976-ban vált tájvédelmi körzetté, egy év múlva lett az a Fertő tó. Bioszféra rezervátummá alakult 1979-ben, tíz évre rá a tó Ramsari területté vált. Ahogy fejlődött a természetvédelem, úgy vált a tó és környéke is egyre ismertebb és féltettebb közkinccsé. Hogy unokáink is gyönyörköd-hessenek értékeiben, 1991-ben létrehozták a Fertő-tavi Nemzeti Parkot.

A nagy kócsagot nem érdeklí az országhatár – gondolhatták a szakemberek, akik már a nyolcvanas

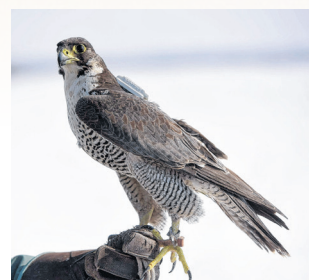
emberi beavatkozások engedélyezettek. Ezek a részek állnak az úgynevezett szelíd turizmus szolgálatában is: a látogatók megismerhetik a természet alkotásait, sétálhatnak a tanösvényeken és nézelődhetnek a madárfigyelő és egyéb kilátópontokon. Az úgynevezett környező zóna pedig a lakott települések közvetlen határában lévő területeket foglalja magába a kultúrtörténelmi és történelmi nevezetességekkel.

Rég elmúltak azok az idők, amikor a természetvédelem a helyi gazdaság gátjának számított. A nemzeti park együtt lélegzik a tájjal, reagál a változásokra, olyan, mint egy jó pedagógus: óv, véd, irányt mutat. Fontos feladata a természetvédelmi örökség megőrzése a jövő generációja számára. Az ezzel kapcsolatos feladatok, a kutatás, területkezelés, -fenntartás, a tájékoztatói és oktatási tevékenységek a negyedszázados születésnapját ünneplő nemzetközi nemzeti parkot a regionális fejlesztés kulcsszereplőjévé teszik.

A jubileumot illik megünnepelni, s a nemzeti park meg is fogja. Egész évben színes programok várják a látogatókat. Osztrák oldalon augusztus 19-én lesz a látványos program, Magyarországon pedig az október 12-i nemzetközi bikavásár ad majd háttérrel az évforduló megünneplésének.

A VILÁGÖRÖKSÉG RÉSE

A magyar oldalon 23.731 hektáros, Ausztriában további 10.000 hektáros közös nemzeti park része az Európai Unió Natura 2000 hálózatának. A Fertő-táj nemzetközi bioszféra rezervátum is egyben, amit az UNESCO 2001-ben a határokon átívelő világörökségi rangra emelt.

Gólyatöcs: 2019-ben az év madara

Három gyönyörű nevű madár versengett legutóbb az év madara címért – végül a gulipánt és nagy pólingot is megelőzte a szavazáson a gólyatöcs. Minden bizonnyal nem csak a neve csengett ismerősen ennek a madárnak – hiszen Magyarországon rendszeresen fészkel, és nem csak nevében hajaz a gólyára.

Nálunk április és augusztus között lehet megfigyelni, amint különösen hosszú lábával, túszerű csőrével, fekete-fehér tollgúnyájában a sekély tocsogókban lépked – mintha csak egy mini gólyát látnánk. Régijs neve széki gólya, ami nem erdélyi kötődésre utal, hanem az élőhelyére: a szikes tavakat nevezi „székeknek” a

népnyelv. Tudományos elnevezése (Himantopus) azt jelenti: szíjlábú. És valóban: szinte két vékonyka pálcika tartja az alig 15–20 dekányi kis testet. Ahogy a többi parti madár, a gólyatöcs is a vízben lépegetve keresi a neki való falatokat: rovarokat, rákokat, lárvákat – ehhez kellenek a szíjszerű lábcsákák. A Fertő

A gólyatöcs hosszú lábával a sekély tocsogókban lépked.

mentén is gyakran láthatjuk a kiépített madármegfigyelő helyekről. A Fertő–Hanság

Nemzeti Park szakemberei szerint 10–25 pár költ rendszeresen a szikeseken,

és újabban a Hanságban az Osló-Hanyban is megtelepedett néhány pár. A fészket mindig víz szélébe, egy kis szárazulatra, zombékra vagy kis mélyedésbe rakja. A fészkeljében általában négy tojás lapul, a költésben pedig mindkét szülő részt vesz: 25–26 napig vigyáznak testmelegükkel a leendő utódokat. A vizes élőhelyek rekonstrukciójával tovább bővíthet a gólyatöcs létere, a meglévő ismert fészkelő helyek pedig többnyire védelem alatt állnak. Mindemellett Magyarországon fokozottan védett: egyedeinek természetvédelmi értéke 250 ezer forint.

A gólyatöcs máskülönben igazi világpolgár: öt alfaja ismert, és az Antarktisz kivételével az összes kontinensen jelen van. A nálunk költő egyedek Afrikában telelnek. Hogy mennyien választják azután hazánkat a családalapítás színhelyének, az nagyban függ a mindenkori csapadék mennyiségétől. Egyelőre ez a tavasz száraznak bizonyul hazánkban, ilyenkor alig kétszáz pár gólyatöcs költ a magyar szikeseken. Bővebb víz idején ez a szám ezer pár madárra is felugorhat, úgyhogy bátran átfogalmazhatjuk a régi megfigyelést: a májusi eső gólyatöcsöt ér!

Sárga, bronzos, vörös, foltos, korall...

Az év élőlényei 2019-ben is a biológiai sokszínűség palettáján

Forrás:
www.fna.hu

Lombos erdők aljában, főként tölgyesek és bükkösök tövében nő, de nagyon jól mutat a tányérunkon is.

Az év emlőse a harmadik legnagyobb raga-

A régi selmeci eredetű diákhatvány, hogy az egyetemi hallgatók a sötét városban tekerő fáklás menetükkel búcsúztak az alma matertől: ez a „szalamander” ma is élő szokás Sopronban. Ezért a soproniak számára különösen nagy öröm lehet, hogy az év

fajok közé sorolják, természetvédelmi értéke nálunk 50 ezer forint.

A halak közül egy többször is „megénekelte” fajra, a **VÖRÖS SZÁRN NYÚ**

KESZEGRE (Scardinius erythrophthalmus) esett idén a választás. Nem véletlenül, hiszen ez az egyik legszebb és legízletesebb húsú halfajunk. Főleg növényi táplálékot fogyaszt, a víz felső rétegeiben, olykor a felszín közelében táplálkozik, ilyenkor vizeinknél szabad szemmel is láthatjuk. Sűrűn irdalva és jól átsütve sokan szívesen fogyasztják.

hosszú mutatók kis állat alig 10–20 napig „él”, mi legalábbis ennyit látunk belőle. Lárvaként 2–4 évig fejlődnek ugyan a fatörzsek repedéseiben, majd egyetlen télre bebábozódnak, és amikor eljön az ő idejük, valamikor július elején már kifejlett rovarként keresik a párjukat. Magyarországon ritka, a Dunántúl hegyvidéki területein találkozhatunk vele. A Vörös Listán a sebezhető

dozó macskaféle Európában, az **EURÁZSIAI HIÚZ** (Lynx lynx). Szőre pettyes, jellegzetessége a fekete fülbojtja és a viszonylag rövid farka. Kerüli az embert, éjszaka aktív, főleg nyulakra, rágcsálókra, rókákra és őzkekre vadászik. Hossza 80–130 centiméter, súlya 20–35 kilogramm. Magyarországon az első világháború után szinte teljesen eltűnt, csak az 1980-as években bukkant fel újra az Északi-középhegységben. Ritka állatfaj, alig 10–20 példány élhet a hazai erdőkben, szinte láthatatlanul.

kétéltűje idén a névadó **FOLTOS SZALAMANDRA** lett (Salamandra atra). Feltűnő, fekete-sárga mintázatú egyedeivel manapság is találkozhatunk a soproni erdőkben. Bár jobbára éjszaka aktív, az esős időjárás napközben is előcsalogathatja. Számos veszély fenyegeti a szalamandrákat, úgyhogy Magyarországon védett állat, eszmei értéke 50 ezer forint.

A rovarok közül idén a **HAVASI CINCÉR** (Rosalia alpina) a díjazott. Csodaszép mintázata miatt sokan ismerik: kékeszürke szárnyfedőin jellegzetes bársonyfe-

pedig mintha csíkosak lennének. Azt már kevesen tudják, hogy ez a mindössze 2–4 centiméter

Az év fája a **SAJMEGGY** – vagy ahogyan néhány helyen nevezik, a törökmeggy – lett az idén. Tudományos elnevezése (Prunus mahaleb) az arab „édes illatú” szóból eredeztethető, erős illatú virágai miatt ma már a díszfaiskolákban is megtalálható. A sajmeggy eredetileg a bokorerdők vadgyümölcse, alacsony termetű, terebélyes koronájú fáska, de tápanyagdús élőhelyen akár 20 méteres példányai is ismertek. Főként mészköves helyeken él, száraz tölgyesek vagy sziklásabb lejtők növénye, amely a megszaporodott vadállomány miatt szorult védelemre, de legalábbis figyelemre. Régebben jobban szemmel tartották ezt a faját: törzseiből sétapálcák, igényesebb fafaragványok, pipaszárak készültek, terméséből pedig likórt vagy pálinkát főztek a régiek. A sajmeggy önmagában nem élvezeti cikk: keserű, vékony húsú gyümölcse inkább a fekete rigók kedvence. A déli országokban a magját fűszerként használják: ez adja a török, a görög és az örmény édes kenyér jellegzetes ízét. Gyógyhatása is kimutatható: az örleményében lévő kumarin ugyanis gyulladáscsökkentő, nyugtató és értágító.

2019 vadvirága, a **MAGYAR ZERGEVIRÁG** (Doronicum hungaricum) már nem ilyen szerény növény. 40–60 centire is megnő, nagy sárga virágai áprilisban és májusban virítanak a száraz erdőszéleken. Hazánkban elsősorban a Dunazugban, a Vértesben, a Mátrában és a Bükkben honos, ritkasága miatt 1982 óta védett növény. Természetvédelmi értéke 50 ezer forint.

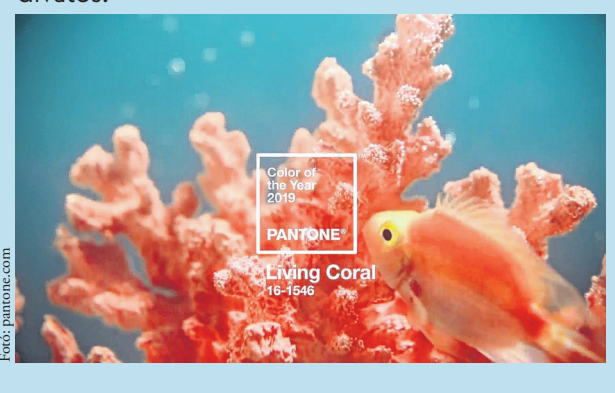

Az idei évben egy különösen ízletes csemegegomba kapta meg az év gombája címet: a **BRONZOS VARGÁNYA** (Boletus gereus). Nevét a sötétbarna gombakalapon lévő bronzszínű foltjairól kapta. Tönkje vastag, hasas, akár 15 centiméterre is megnőhet. Kalapja félgömb alakú, 5–30 centiméter átmérőjű.

AZ ÉV SZÍNE

A Pantone színintézet bejelentése szerint az év színe 2019-ben az élénk korall lett. Ez a szín a segítséget, az érdeklődést, a szeretetet jelképezi, és természetvédelmi jelentése is van: a sokszínű korallzónák a klímaváltozás áldozatai lehetnek. Vagyis ebben az évben a természetvédelem tuti divatos!

Szűkül az élőhely, csökken az állomány

A sárga gyapjasszövő a kipusztulás szélére került

A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) kistermetű, élénksárga szövőlepkénk. Európai faunaelem, cserjésekhez, főként galagonyához, kökényhez kötődik. Elterjedése Nyugat-, Közép- és Dél-Európára korlátozódik, mostanra sajnos az Európai Unió nyugati országaiban a kipusztulás szélére került. Ezért is szerepel a Vörös Könyvben aktuálisan veszélyeztetett fajként.

A sárga gyapjasszövő ivarérett, kifejlett egyede szeptember végétől október elejéig-közepéig, viszonylag rövid rajzási időszakban röpköd. A nagyobb termetű, kevésbé feltűnő színű (inkább barnás árnyalatú) nőtény keveset mozog, ám a hím a szürkületi időszakban igen sebesen röpköd, élénksárga színe ilyenkor jól fölismerhetővé teszi.

– Európa nyugati országaiban a kipusztulás szélére került a faj, Magyarországon azonban még sokfelé megtalálható. Élőhelyeül erdőszegélyek, meleg, déli kitettségű domb- és hegyoldalak cserjései, felhagyott legelők, rétek, illetve mezsgyék szolgálnak. Hernyói az áttelelt, sűrű kitinszörzettel bevont petecsomóból március vége felé, a kökényvirágzás

kezdetekor kelnek ki és nagyjából egy hónap alatt érik el a teljes fejlettséget – tudtuk meg Ambrus Andrásról, a Fertő–Hanság Nemzeti Park természetmegőrzési szakreferensétől. Hazai népszerűsége az állattartási kedv csökkenésével, a felhagyott legelők erőteljesebb becserjésedésével indult növekedésnek, ami a 2010-es évek elején tetőzött térségünkben. Az állomány hanyatlása néhány éven belül megkezdődött, majd drasztikus mértékű irtást, mára szinte csak nyomokban lelhető fel.

– Ennek okai összetettek. Részben a paraziták és ragadozók fölszaporodásával, időjárási hatásokkal függenek össze, de néhány igen komoly, emberi tényező is szerepet játszik az állomány

Ambrus András fényképpel és GPS-koordinátával dokumentálja az élőhelyet.

csökkenésében. Közülük első helyen a gyepterületek védelmében hozott merev, természetvédelmi célú mérlegelésre lehetőséget nem biztosító jogszabály szerepelt, mely a nagyobb kiterjedésű cserjések egyszerű történő megszüntetéséhez vezetett. Ma már, az uniós közös agrárpolitika zöldítésének keretében, éppen az ilyen, ökológiai szempontból értékes táji elemek megtartását tűzte ki célul az agrárterületeken a szakpolitika, de az eredmény várat magára – tette hozzá a szakember. Nem pusztán a sárga gyapjasszövő élőhelye fogy és egy-egy helyi kolónia pusztul ki, hanem az egyes népszerűségei közötti kapcsolat is megszűnik. A megfelelő sűrűségű élőhelyhálózat megléte ugyanis különösen fontos egy gyenge terjeszkedőképességű faj esetében, mely nem tud nagyobb távolságokra levő, alkalmas területekre visszatelepülni. A tövises cserjések számos más, védett és veszélyeztetett faj számára is remek élőhelyek (voltak).

Akkor, amikor a szinte már iparszerűen művelt,

hatalmas, végeláthatatlan szántó területeket nézzük, érdemes elgondolkozni azon, hogy a korábban külön-külön művelt kisebb parcellás területek közötti mezsgyéken mennyi élőlény megtalálta létfeltételeit. Mennyi énekesmadár rakott fészket, hány tücsök ciripelt. Sajnos ezek a mutatók sokkal kisebb hangsúllyal szerepelnek az egyes mezőgazdasági termékek kirakatában, mint az – egyébként szintén fontos – káros szermaradványok és egyéb, egészségre káros anyagok.

VESZÉLYEZTETETT FAJ

A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) védett faj: egyedeinek pénzben kifejezett értéke ötvenezer forint. Natura 2000-es faj, az élőhelyvédelmi irányelv II. és IV. függelékében, valamint a berni egyezmény II. függelékében szerepel. A Vörös Könyvben aktuálisan veszélyeztetett.

Sárga gyapjasszövő

A hét fotója

A nemzeti park profikat és amatőröket buzdít arra, hogy fényképezzék a természet szépségeit, örökössék meg és osszák meg másokkal is azokat. Érdemes a fotómasinát magunkkal vinni a természetbe, figyelni, s nem csak nézni, látni is. A csodák ott vannak, csak észre kell venni. Az itt látható felvételt Nagy Gábor Imre készítette a Nyirkai hanyban.

TARTALOM

Határtalan gyöngyszem	1
Negyedszázados az osztrák–magyar közös nemzeti park	
Gólyatöcs: 2019-ben az év madara	2
Sárga, bronzos, vörös, foltos, korall	2
Az év élőlényei 2019-ben is a biológiai sokszínűség palettáján	
Szűkül az élőhely, csökken az állomány	3
A sárga gyapjasszövő a kipusztulás szélére került	
A hét fotója	3
Környékünket is elérte a klímaváltozás	4
Egyre több az áttelelő gólya, van elég táplálékuk az enyhébb időjárás miatt	
Nekrológ	4
Elment a Hany „Nagy Lacija”	
A Szigetköz volt az élete	
Génjeiben van a természet szeretete	5
A szemléletformálás, a környezettudatosság kialakítása fontos misszió	
A tűzijáték nem csak a kutyákat zavarja	5
Két keréken a csodák birodalmában	6–7
Hatvan kilométer, ezernyi látnivalóval	

PaNaNet+ . . . . . I–IV.

Mi illik és mi nem a Fertő-tájra?	8
Gondosan ügyelnek a természet és az épített környezet egységére	
Sok madarat pusztítanak el a macskák.	8
Természetvédelmi őrszolgálat.	9
Tizenketten őrzik hivatásból a természeti értékeket	
Vasfüggöny a belvárosban	9
Szemét akkor keletkezik, ha kitermeljük	9
A nemzeti park is küzd a rengeteg illegális hulladékkal	
A Fertő–Hanság Nemzeti Park programjai	10
Fesztiválsarok	10
Megújul a nagycenki hársfasor.	11
Kiválóságok Eszterházán	11
Világörökséget bemutató központ születik	11
Fókuszban a Fertő-táj egysége	12
A környezeti nevelés mellett átfogó fejlesztések is zajlanak	
Receptsarok	12
A Ferenczi-tábor idén is várja az alkotókat	12

IMPRESSZUM

KIADJA: a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (9435 Sarród, Rév-Kócsagvár) és a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel (A-7142 Illmic). **MEGJELENIK:** évente egy alkalommal. **NYOMDA:** Styria, 8011 Graz. **SZERKESZTŐSÉG:** Lapcom Zrt., Sopron.

A kiadvány az INTERREG V-A Ausztria–Magyarország Program – ATHU003 számú – PaNaNet+ rövidcímű projekt keretében készült.

Környékünket is elérte a klímaváltozás

Egyre több az áttelelő gólya, van elég táplálékuk az enyhébb időjárás miatt

– Észre kell vennünk, hogy a globális éghajlatváltozás nem egy tőlünk függetlenül zajló, távoli tájakon problémákat okozó jelenség: Sopronban és környékén is lépten-nyomon bebotolhatunk látható jeleibe – hangsúlyozta Pellingner Attila, a Fertő–Hanság Nemzeti Park természetmegőrzési osztályvezetője.

– A klímaváltozás hatásai már Sopron környékén is közvetlenül megfigyelhetők. Hajlamosak vagyunk ebből csak annyit tudomásul venni, hogy nyaranta egyre magasabbra kúszik a hőmérő higanyszála, hamarabb lehet leburnulni, de ez csak az érem egyik oldala – kezdte Pellingner Attila. – Sokasodnak a szélsőséges időjárás-változások, és ez már túlmutat azon, hogy telente kevesebbet kell fűteni. A váratlanul lecsapó viharok ma már szinte mindennaposak, az évszakok markáns különbözősége eltűnően van. Ugyanakkor a térség növény- és állatvilága kutatói a természet és klíma közötti mélyebb összefüggéseket

Pellingner Attila: Száz év alatt 0,7 Celsius-fokkal növekedett a globális átlaghőmérséklet.

is feltárják és figyelmeztetnek a veszélyekre. Ezzel kapcsolatban nincs jó hírünk. Ami Közép-Európát érinti, s benne a soproni régiót, a felmelegedés és az ezzel együtt járó szárazosodás révén új kártevő fajok jelentek-jelennek meg, és korábban szinte ismeretlen növénybetegségek terjednek. Jó példa erre a Sopront körülvevő fenyves erdők sorsa. A fenyvesek telepítése Trianon után a fenyő fűrészáru iránti kereslet miatt felgyorsult. A Soproni-hegység a fenyőklíma határán helyezkedik el, így kedvező lehetőségek voltak a lucfenyő üzemszerű termesztésére. A betelepített lucfenyőállománnyal együtt az ehhez kötődő madárfajok is elterjedhettek, mint a csíz,

a keresztcsőrű, a süvöltő, a fenyvescinege. A fenyők a csapadékosabb és hűvösebb klímát szeretik. Környékünk klimatikus viszonyai a melegedés következtében a 80–90-es évektől kezdődően a lucfenyő számára egyre inkább élehetlenné váltak, s farontó gombák, gyökérrontó tapló támadta meg az állományt. Mindez a szűkösítással járt együtt, s nagyon gyors pusztulást eredményezett. A beteg faállományok kitermelését követően az ésszerűség is azt diktálta, hogy a változó klímához igazodó lombos fákat, többnyire tölgyféléket ültessenek a fenyők helyére. Ezzel együtt jórészt eltűntek vagy ritkaságszámba mennek a fenyők madarai.

Egyre inkább a lombos erdőt kedvelő fajok – például a vörösbegy, az énekes rigó, a csuszka és az ökörszem – lakják erdeinket.

A környékünkön tapasztalt madárvonulás alakulását is befolyásolta Sopron térségének klímaváltozása.

– Ha száz évvel ezelőtt egy gólya nálunk akart volna áttelelni, esélye híján nem maradt volna életben. Az utóbbi években viszont gyakran hallani környékünkön áttelelő gólyáról: az enyhébb téli hónapokban kellő mennyiségű, halakból, kételtűekből, kisebb rágszálókból álló táplálékot talál magának – folytatta Pellingner Attila. – Új jelenség, hogy amíg Sopron térségében a 90-es években csak alig két-három daru-madár volt látható madárvonuláskor, létszámuk mára sokezeres csapattá növekedett. Korábban a Baltikumból, Skandináviából, vagyis a fészkelő területről elrepültek egészen Észak-Afrikáig, az utóbbi években a legtöbb daru nem is kel át a Földközi-tengeren, kontinensünk déli részén marad. A nemzeti parkunk

területén is tudunk olyan darucsoportokról, amelyek nálunk telelnek át. A fekete rigó eredetileg szintén vonuló madár volt. Az urbanizáció és a felmelegedés okán megváltozott a viselkedése. A parkok és gyümölcsösök fáin maradó termés esélyt jelentett számára az őszi-téli hónapokban, s így a városlakó fekete rigók mára állandó madarunkká váltak. Ezek sokkal korábban kezdenek el énekelni, fészket építeni, tojást rakni, mint erdőkben élő társaik.

– A napjainkban zajló éghajlatváltozás, amelyet a szakemberek az emberi tevékenységgel, az esőerdők kiirtásával, az iparosodás okozta környezetszennyezéssel hoznak összefüggésbe, földtörténeti léptékben mérve is szokatlanul gyors ütemű – vázolta az előzményeket Pellingner Attila. – Az elmúlt száz évben 0,7 Celsius-fokkal növekedett a globális földfelszíni átlaghőmérséklet, s a szakemberek ezt tekintik az elmúlt korok legnagyobb mértékű felmelegedésének. A világ környezetkutatói a globális éghajlatváltozást tartják a Föld legfenyegetőbb környezeti problémájának a harmadik évezredben. Egyelőre semmi jele sincs annak, hogy e változási folyamat valamit is lassulna – zárta Pellingner Attila.

A lucfenyők pusztulásával jórészt eltűntek vagy ritkaságszámba mennek a fenyők madarai, mint például a keresztcsőrű.

NEKROLÓG

Element a Hany „Nagy Lacija”

Szeretett kollégánk, Nagy László (75), a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság nyugalmazott természetvédelmi örkerület-vezetője, a hansági lápvilág elhivatott őrzője 2019. január 23-án itt hagyott bennünket.

Mindennapjait már gyermekkorától meghatározta a regékkel, mondákkal átítatott hansági táj, nagy tanítómestere nem más, mint hazánk legnagyobb lápvidékének tündérvilága volt. A Hanság lecsapolása, átalakítása miatt nagy akaraterevével kutatta a tájat, a benne élő emberek jelenét, múltját és természetesen a benne élő növény- és állatvilágot. Szenvedélyesen fotózta a még meglévő természeti értékeket, gyűjtötte az egyre ritkuló néprajzi tárgyakat. Mindezeket maga szervezte kiállítások tucatjain mutatta be. Az 1976-ban létrehozott Hanság Tájvédelmi Körzet önkéntes természetvédelmi őre volt, 1983-ban lett hivatásos természetvédő ugyanott. Kötelező feladatai elvégzése mellett, az általa a lebontástól megmentett dél-hansági Esterházy Madárvárta épületében segítőivel természetvédelmi kiállítást hozott létre. 1986-ban, a több évtizedes társadalmi munkája elismeréseként

Széchenyi István kitüntető plakettet vehetett át. A Fertő–Hanság vidékének nemzeti parkká alakulásáért is sokat dolgozott, ennek elismeréseként 1992-ben Pro Natura díjjal jutalmazták. 1996-ban „A gyermekekért” elismerő plakettet, 2003-ban pedig a Győr–Moson–Sopron Megye Szolgálatáért díjat is megkapta. Részt vett a Nyirkai-Hanyban a hansági vizes élőhely-rekonstrukció létrehozásában, amely gazdag élővilágával nemzetközi elismerést is hozott a hazai természetvédelemnek.

A 2004. évi nyugdíjazása után is minden lehetőséget megragadott, hogy segítse a Hanságban zajló természetvédelmi munkát, hogy az általa oly nagyra tartott gyermekek és ifjúság körében lehessen, hirdelve az élet nagyszerűségét, a Hany és annak páratlan élővilága iránti szeretetét. Életművének elismeréseként 2005-ben a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztje kitüntetését vehette át. A betegségéből eredő, rá mért sorscsapásokat haláláig méltósággal viselte. Nagy Lászlót, Kapuvár és a Dél-Hanság „Nagy Laciját” a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság saját halottjának tekinti.

Fertő–Hanság Nemzeti Park munkatársai

Fotó: FHNP

A Szigetköz volt az élete

Régi munkatársunk és barátunk, Horváth Gyula János a Szigetközi Tájvédelmi Körzet örkerület-vezetője február 19-én fiatalon, mindössze 58 éves korában, hirtelen fellépő betegség következtében elhunyt.

Gyula 1961-ben született Győrben. A Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen szerzett agrármérnöki diplomát, de szakdolgozatát már a szigetközi nádasok lepkefaunájáról írta és védte meg. 2012-ben a Miskolci Egyetemen posztgraduális végzettséget szerzett régészeti kulturális örökségvédelem és -hasznosítás szaktanácsadó szakon. Ekkor már – 1989 októberétől – a Szigetközi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi őre volt, ezt a munkakört töltötte be haláláig. Munkája a szenvedélye volt, a Szigetköz az élete. Munkaidején kívül is a szeretett táj megismerését és megismertetését tekintette hivatásának. Saját honlapot hozott létre, amelyen összegyűjtötte a Szigetközzel kapcsolatos híreket, információkat, tanulmányokat. Fotogalériáiban mutatta be a természeti értékeket, amelyekért nemcsak hivatásos természetvédőként, hanem civil szervezetekben is aktívan tevékenykedett. Mindvégig megmaradt kedvelt szakterületének a lepidopterológia, vagyis a lepkék kutatása, számos cikket publikált. Munkásságát 2002-ben

Fotó: FHNP

Győr–Moson–Sopron Megye Szolgálatáért díjjal ismerték el, 2004-ben miniszteri elismerő oklevelet kapott.

Betegsége váratlanul és tragikusan fiatalon ragadta el közülnk. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Fertő–Hanság Nemzeti Park munkatársai

Génjeiben van a természet szeretete

A szemléletformálás, a környezettudatosság kialakítása fontos misszió

– A Fertő–Hanság Nemzeti Park hatalmas érték, amit elkötelezett munkatársaimmal nemcsak megőrizni és helyesen kezelni, hanem megmutatni is minél szélesebb körben szeretnénk. A szemléletformálás, a környezettudatosság kialakítása fontos missziónk lesz – fogalmaz Kulcsárné Roth Matthaëa, a nemzeti park decemberben kinevezett, új igazgatója.

– Hazajöttem a nemzeti parkba. Sok minden változott ugyan az elmúlt években, de igyekszem gyorsan tanulni. És hosszú távra tervezek – mondja Kulcsárné Roth Matthaëa. Igazi „zöld szívű” szakember került a park élére, aki egész életét a természetben, a természetért élte. Sőt! Esetében nem túlzás azt állítani, már génjeiben hordozta elkötelezettségét. Nagypapja, a Sopronban született Roth Gyula a híres selmecbányai Erdészeti Akadémia hallgatója, majd professzora volt, neki is köszönheti a leghíresebb magyar város, hogy Sopronba került az erdészeti felsőoktatás. Nevét többek között ma az erdészeti szakközépiskola viseli. Kulcsárné Roth Matthaëa édesapja is erdőmérnök volt, és ő követte harmadik nemzedékként. Ma pedig már a nemzeti park első női igazgatója. Szakmai pályáutja színes és sokrétű, s van abban valami sorsszerű is, ahogyan alakult.

– Az egyetem elvégzése után a Tanulmányi Erdőgazdaságban dolgoztam tizenegy éven át, onnan hívott Kárpáti László igazgató a nemzeti parkhoz. Elsősorban a hatósági feladatokkal foglalkoztam, de emellett a park erdeiben a szakmámat is gyakorolhattam. Amikor

1999-ben kijött a tájvédelmi rendelet, ami a külterületek minden szakhatósági joggyakorlását a nemzeti parkok feladatkörébe utalta, rengeteg feladatunk, papírmunkánk lett. Hat év múlva alakult meg az úgynevezett zöldhatóság: szétváltak a feladatok. A hatósági ügyeket külön kezelték, átkerülve én is új feladatokat kaptam. Két megye, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom zöldhatósági ügyei tartoztak hozzám, szerencsére ez nem csak irodai munkát jelentett. A kormányhivatalok megalakulása, illetve a csatlakozás volt a következő változás, ahol a természetvédelmi osztály vezetőjeként sokrétű, széles körű feladatok tartoztak hozzám a szélerőmű-

Kulcsárné Roth Matthaëa tervei egyre jobban körvonalazódnak.

a Fertő–Hanság Nemzeti Park igazgatói feladatait rám bízják, az egyik szemem sírt, a másik nevetett. Sírt, mert

„Hatalmas értéket bíztak ránk, de elkötelezett szakemberek vesznek körül, s egyikőnk sem ijed meg a munkától.”

vektől az útépitéseken át, a nagyberuházások engedélyeztetéséig nagyon sok minden. A változások során magam is sokat tanultam, a szakmai és emberi tapasztalatok is gyűltek bennem. Amikor novemberben közölték,

nagyon jó csapatban dolgoztam Győrben, s nevettem, mert tudtam, hazajövök a Kócsagvárba. Lehetőségnek és kihívásnak fogom fel a feladatot – foglalja össze érzéseit és gondolatait Kulcsárné Roth Matthaëa. Mint

korábbi munkahelyein, itt is a sokrétűség jellemzi feladatköröit. Az oktatáspolitikától az állattenyésztésen át a pénzügyekig százféle szálát kell a kezében tartania.

– Hatalmas értéket bíztak ránk, de elkötelezett szakemberek vesznek körül, s egyikőnk sem ijed meg a munkától. Most nyolcvanötven vagyunk, kilencvenkilencre bővíthetjük a létszámot, keressük az új kollégákat is. Nekem egyelőre fel kell térképeznem a helyzetet, de már sokat beszélgetünk arról, min változtassunk, hogy tudjuk hatékonyabban ellátni a feladatainkat – folytatja az igazgató. Tervei egyre jobban

körvonalazódnak: szorosabb kapcsolatot szeretne a civilekkel, értelmes együttműködést és párbeszédet mindenkivel, aki érdekelt a nemzeti park működésében. A szomszédos önkormányzatok vezetőivel például már találkozott, de bővítené a kört a mezőgazdaságban, a régió iparában érdekeltek felé is. „Közös értékeink védelme közös cél legyen!” – tűzte képzeletbeli zászlajára. A természet és az ember békés együttélése, ennek feltételeinek biztosítása és a kölcsönösség kialakítása fontos feladat számára. Elképzelései szerint nagyobb hangsúlyt kap az ökoturizmus, ezen a területen

szeretne újdonságokat bevezetni, egyedi arculatot és attrakciókat adni a parknak. „Nem kell ehhez nagy beruházás, inkább jó ötletek. Az álljon a középpontban, ami egyedi, ami csak ránk jellemző” – mondja erről. Példaként említi, hogy a Lászlómajorból indulva a nehezen mozgó látogatók számára is megvalósítható a kerékpártúra. Akár beteg gyerek, akár idős ember, biztonságban gyönyörködhet a tájban háromkerekes járgányok segítségével. Egyedülálló lehetőség...

Az igazgató a környezeti nevelést is fejleszteni szeretné, ezt kiemelt kötelességének érzi. A szemléletformálás pedig misszió. Nem csak a gyerekeket, a felnőtteket is meg kell szólítani – mondja –, s gyakran a hétköznapi, apró lépések vezetnek hatalmas eredményre. A helyes irányba terelés, az információ átadása, a környezettudatos ötletek, lehetőségek megismertetése mind olyan lépés, ami szerepel ebben a misszióban. Erre is említi példát Kulcsárné Roth Matthaëa: a Kócsagvárban, a nemzeti park szívében most gázzal fűtenek, de tervezi, hogy átállnak a geotermikus megoldásra. Miért ne lehetne ezt úgy megtenni, hogy egyben bemutató jelleget is kapjon a beruházás?

– A közös természeti érték fontos kapocs, ezért osztrák nemzeti parkos kollégáinkkal szoros együttműködésre törekszem. Johannes Ehrenfeldner igazgatóval meggyőződésem, hogy jól együtt tudunk működni – zárta az igazgató.

A tűzijáték nem csak a kutyákat zavarja

Az ökológusok szerint minden levegőbe kilőtt „dísz” csak szemét, ami nemcsak visszaesik, hanem vissza is üt. A lufieregetés környezeti hatásairól egyelőre kevés szó esik, és azt is hangsúlyozni kell, hogy a tűzijáték, valamint a petárdázás nem csak a kutyákat zavarja.

Városi vagy akár családi ünnepeken, szülinapokon és fesztiválokon gyakori

program a lufieregetés. A műanyagok környeztkárosító hatásáról mindannyian

tudunk. De a lufigyártók is haladnak a korról, a természetes latex állítólag négy év alatt már le is bomlik... Igen ám, de abban a négy évben még nagyon sokat árt-hat. Teknősök, halak, vízi és szárazföldi madarak milliói pusztulnak vagy deformálódnak el attól, hogy megeszik a színes műanyag hulladékokat.

Az igazi nagy „durranás” persze az lenne, ha sikerülne megfékezni a háztáji tűzijáték-parádét. Hogy nem csak egy központi városi tűzijáték van szilveszterkor, hanem minden kertben saját látványosságokat szerveznek – több órán keresztül terhelve hang- és fényhatással a környezetet. Tudni

kell, hogy a légi parádé nem csak a házi kedvenceknek okozhat sokkot: ott vannak a fekete rigók, az őzek vagy akár a vízimadarak. A világon számos városban korlátozták vagy betiltották már a tűzijátékokat. Nálunk az első „fecske” Tata városa lett, amikor a helyiek többségének egyetértésével a városvezetés engedett a természetvédők nyomásának: 2018 szilveszterétől tilos az Öreg-tó vonzáskörzetében (a város belső részein) a tűzijáték. Ezzel szeretnék megtartani a környék egyre nagyobb vonzerejét jelentő vadlúdsokadalmat, vele a turistákat, az idegenforgalmi adóbevételt, a fiatalok otthon maradását, a saját

jövőjüket. Mert ha hiszik, ha nem, ökológiai szemlélet és tudatos környezeti

tehermentesítés nélkül a jövőnk is csak „füstbe ment terv”. Akár egy lufi!

A legkorszerűbb lufik lebomlásához is négy év kell.

Számos helyen korlátozták már a légi parádét.

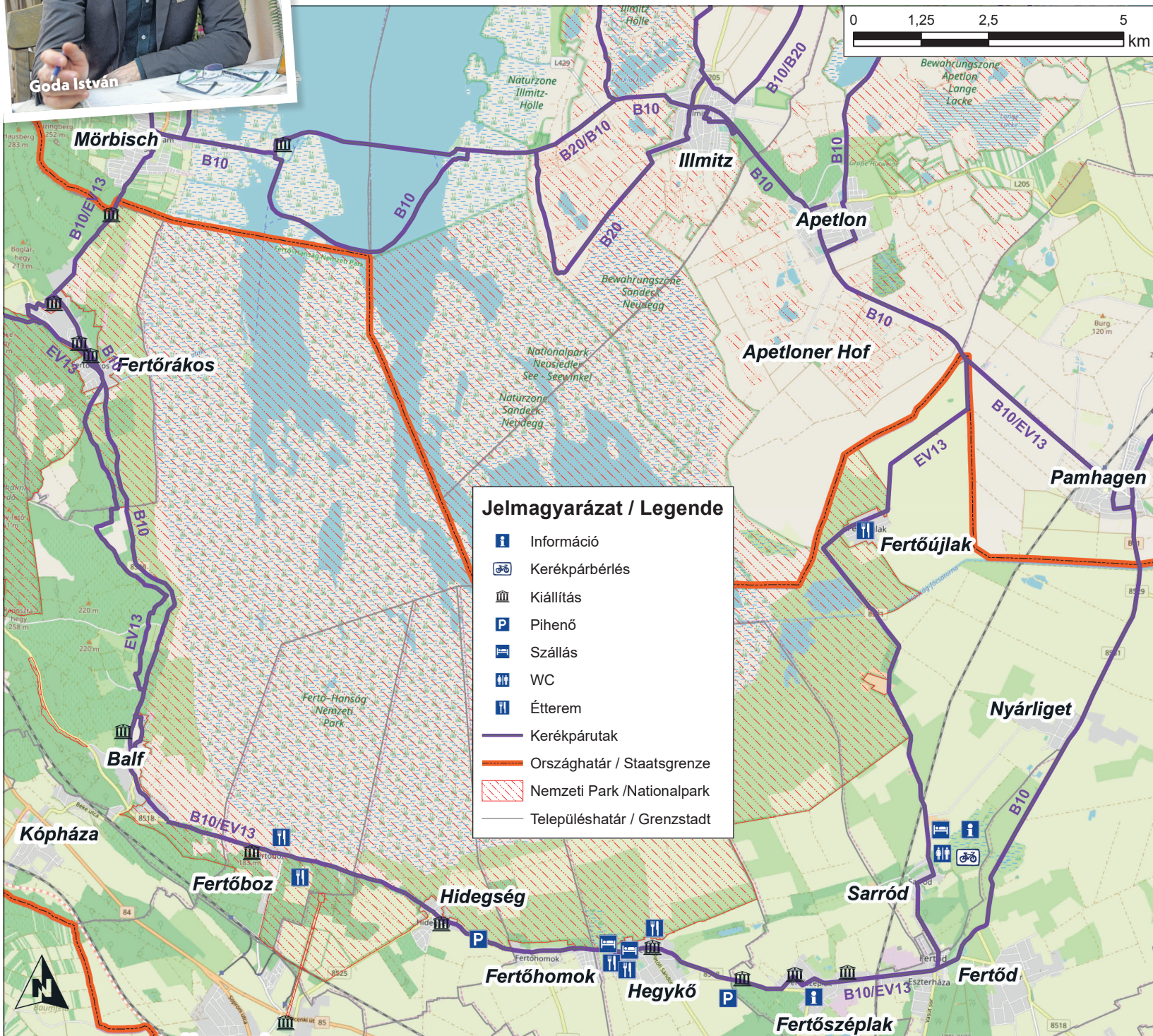
Két keréken a csodák birodalmában

Körbekerkezhetjük a Fertőt a természeti látnivalóért, az épített örökségért, a sport kedvéért. A tavat körbeölelő kerékpárút a profik számára százhusz kilométeres kihívást jelent. Mi egy kisebb, hatvan kilométeres kört ajánlunk hasznos tudnivalókkal.

Goda István

egy tornácos parasztházban látogatható a Soproni utca 13. szám alatt.

A grófnő emléke

De ideje továbbindulnunk, rengeteg érdekesség vár még ránk. Rögtön Fertőszéplak és Hegykő határában érdemes néhány percre újra megállni a kerékpáros pihenőben. Van itt egy kis akácós erdő, ami Cziráky Margit grófnő fekete márvány emlékoszlopát rejt.

HEGYKÖRE érve a

templom mellett Csipkeház lehet első úti célunk, ha elkerkezünk mellette, egy rövid kitérővel az 1 Csepp Pálinka különleges kifőzőjét látjuk, pár méterrel tovább pedig a madarakban gyönyörködhetünk a tóparti kilátó tetejéről. Itt kezdődik a Nádak útja tanösvény, ami a vasfüggöny emlékhely mellett vezet. Nem nagy kitérő, a tanösvény nyomvonala kerékpárral jól járható. Hegykőn egyébként másképp is időzhetünk: csobbanhatunk akár a híres termálfürdő medencéiben, kávézhatunk vagy megebédelhetünk a Tornácos étterem hús termében. (A kerékpárosokat érintő hegykői beruházásról lásd keretes írásunkat a 7. oldalon.)

Ha készek vagyunk utunk folytatására, guruljunk tovább **FERTŐHOMOKRA**. Itt is a tájház kínál látni- és tudnivalókat, külön érdekesség a település horvát gyökereinek bemutatója. A kerékpáros pihenőnél, ha letesszük a járgányokat, gyalogosan kellemes sétát tehetünk a Békakonty tanösvényen – ugyanoda fogunk visszaérni, ahol a bicikliket hagytuk.

➔ Folytatás a 7. oldalon

Világörökségi tájon járunk, ahol minden négyzetkilométer számos látnivalót és élményt ígér. Goda István, a Fertő–Hanság Nemzeti Park ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezetője volt a segítségünkre, hogy a legfontosabb megállóhelyekre felhívhassuk a figyelmet.

A sarródi **KÓCSAGVÁRBÓL** indulunk kerékpártúránkra, egyrészt mert itt van a nemzeti park szíve, másrészt gyakorlati megfontolásokból. A Fertő–Hanság Nemzeti Park igazgatóságának is helyet adó épületben ugyanis szálláslehetőség is van, kerékpárokat lehet bérelni, van

fedett és őrölt biciklitároló és még információs anyagokat is gyűjthetünk a kiránduláshoz. A kulacsok megtöltése után indulhatunk is balra, **FERTŐDRE**, ahol rácsatlakozunk a kiépített kerékpárútra. Ha ezen a túrán szeretnénk megnézni a magyar Versailles-t,

azaz az Esterházy-kastélyt, a hősi emlékműnél forduljunk balra. Mi most jobbra megyünk tovább Sopron felé, s pár perc alatt máris **FERTŐSZÉPLAKRA** érünk. Itt kihagyhatatlan látnivalók a tájházak, a templom, a gyönyörű kálvária, a

Széchenyiek ősi kastélya (ahol a világörökség-táj irodája és egyben Tourinform-iroda is üzemel, a későbbiekben pedig egy kiállítás is várja a látogatókat), és érdemes megnézni az igazi kuriózumnak számító Lámpamúzeumot is. A több száz vasúti lámpát felvonultató magángyűjtemény

Sarród, Kócsagvár

Fertőd, Esterházy-kastély

Fertőszéplak, templom

Fertőhomok, tájház

Két keréken a csodák birodalmában

Hatvan kilométer, ezernyi látnivalóval

→ Folytatás a 6. oldalról

Következő állomásunk **HIDEGSÉG**, ahol mindenképpen meg kell nézni a Szent András nevét viselő templomot. A román stílusú rotunda valószínűleg a XII. században épült, freskóit 1250 körül festették. Ha valaki bevállal egy kis emelkedőt, innen **NAGY-CENKRE** juthat, ahol a Széchenyi-kastély és parkja, a mauzóleum, a templom és a vasúti múzeum kínál látnivalókat. Aki ezt a kitérőt inkább máskorra tervezi, a Fertő-parti úton haladhat tovább, és **FERTŐBOZRA** Kellemes percek tölthet a Vincellér borozóban, ahol a táj autentikus borait kóstolhatja meg. Jókedvűen gurulhat tovább a faluban, amelynek közepén, a „húség napja” emlékműnél indul az ösvény a Glorietthez. A Fertő-medencére innen a legszebb a kilátás. A Csúcsos-dűlő 187 méter magas dombján álló emléksarkokot gróf Széchenyi Ferenc építtette 1802-ben fertőrákos mészaköböl. Története is érdekes: a napóleoni háborúk eseményei Sopronban is éreztették hatásukat. A háborús készülődés miatt került a városba 1800 októberében a hadsereg fővezére, Magyarország nádora, József főherceg. Ez időben történt, hogy a nádor több ízben felkereste Kiscenk és Fertőboz vidékét gróf Széchenyi Ferenc kíséretében. A kirándulásaik során a fertőbozi magaslatról gyönyörködtek a tájban, ennek emlékére épült a kilátó. Szép időben akár hatvan kilométerre, még Pozsonyig

is el lehet látni innen. Ha kigyönyörködtük magunkat a tájban, s talán megéhezünk, a Bozi Rozi csárdában minden igényt kielégítő ellátásban lehet részünk. Az éttermet könnyű megtalálni, ott van rögtön a falu főutcájának közepén.

Napisten áldásával

Jóllakva látnivalókkal és finom falatokkal, pattanjunk újra nyeregbe és folytassuk utunkat **BALFRA!** A vidék híres gyógyfürdőjét látogathatja meg, aki fürdőruhát is pakolt az útra. A kulacsokat is megtölthetjük igazi balfi ásványvízzel a mindig használható kútánál, ám mielőtt ideérünk, érdemes feltekerni a dombtetőn álló Szent Farkas-vártemplomhoz. A kőkerítéssel határolt középkori templom Balf felett áll a szőlőhegyen, a temetőben. Bejáratánál nemzeti emlékhelyet találunk. Balfon a soproni vidék egyik legnagyobb erődítő munkatábor volt, számtalan kényszermunkás lelte itt halálát a brutális munka közben. Itt verték halálra, s az itteni tömegsírban nyugszik a magyar irodalom egyik nagyszerű alakja, Szerb Antal író is.

A felkavaró élmények után gyönyörű tájon kerekeshetünk tovább Balf-ról **FERTŐRÁKOS** felé. Szépen gondozott szőlőskertek között vezet a kiépített kerékpárút, közben bort is kóstolhatunk a gazdáknál. Fertőrákosra érve az öbölben kialakított kikötőbe vihet az utunk, ha sétahajózni szeretnénk a Fertőn, érdemes jobbra lefordulni. A faluban egyedülálló látványosságok

várják a látogatókat. Rögtön ott van a Fő utcán a pelengér, vagyis a szégyenoszlop, közelében a püspöki kastély és a templom. Kihagyhatatlan látnivaló a Kristálymúzeum világhírű kalcitgyűjteménye, a kőfejtő és a barlangszínház, ahol belül őslénytani bemutatót és a lajtamészko hasznosítását bemutató kiállítást is láthatunk, a felszínen pedig a Sziklai Benge tanösvény kilátópontokkal és tematikus bemutatóhelyekkel segítik a természeti értékek megismerését. Ugye tudják, hogy Várkonyi Zoltán itt forgatta A kőszívű ember fiait? Jó éttermekbe is betérhetünk, a Puskás sörözőben például áprilistól októberig biciklibérlésre és szervizre is lehetőség van.

A kőfejtő után jobbra elkanyarodva, Ausztria felé még egy kuriózumot tartogat a falu: a Mithras-szentélyt. A II. századból származó római kori emlék Magyarországon egyedülálló. A gyönyörűen helyrehozott, Napistennek szentelt kis barlangszentély előzetes bejelentkezéssel látogatható. Szerdahelyi Zoltán szívesen bemutatja és hihetetlen dolgokat mesél (bejelentkezni a 06 20 355 99 99-es telefonszámon lehet).

Gólyák nyomában

Innen továbbhaladva pár méter után már Ausztria területén gurulunk. **FERTŐ-MEGGYES**, azaz Mörbisch am See lesz az első osztrák település. Az egész város az UNESCO világörökség védelme alá tartozik, műemlék épületei között élmény a séta. Különleges

építménye a Fertő tóra épült vízi színpad, ahol nyaranta látványos operett-előadásokat tartanak. Innen két lehetőséget ajánlunk: hajóra szállhatunk kétkerekűnkkel együtt **ILLMIC** (Illmitz) felé, vagy kerekeshetünk tovább **RUSZTRA** (Rust). Illetve van egy harmadik variáció a fáradhatatlanoknak: továbbtekerni a Fertő körüli, száz-húsz kilométeres bicikliúton. Aki Rusztot választja, a gólyák városát látogatja meg, az egyik legszebb középkori óvárost. Mi Illmicbe hajozunk, ahol a kikötőből nádas lagúna mellett vezet az utunk. Két kilométert megfelve a nyílt vizen tanyázó madarakat figyelhetjük meg vagy akár fotózhatjuk is egy direkt erre a célra épített ácsolt házikóból. Mi mindent látunk, mégsem zavarjuk a számtalan vízimadár életét. Innen továbbtekerve a város felé balra szikes tó mellett vezet az utunk, partján ismertető táblát olvashatunk, kilátótoronyba is felmászhatunk. Elindulhatunk északra, felderíteni a keleti partot, de menjünk most tovább a nemzeti park illmici látogatóközpontjába. Könnyű megtalálni, oda vezet ugyanis a kerékpárút. Kiállítások, információs anyagok, bemutató film vár bennünket – magyarul is! Meg lehet frissülni a mosdókban.

Innen újra Magyarországra felé vegyük az irányt, Apetlonon keresztül ismét hazánk földjén gurulhatunk be **FERTŐÚJLAK** területére. Az egzotikusan hangzó

M e k s z i k ó - pusztán finom falatokkal vár a kifejezetten a kerékpáros turisták számára építő mekszikópusztai Betérő fogadó, ahol a kerékpárt is rendbe lehet hozni. Innen nem messze a nemzeti park Csapody István Természetiskolája kiállításával kínál láni- és tudnivalókat – s akár szálláshelyet is.

Évszakonként is más

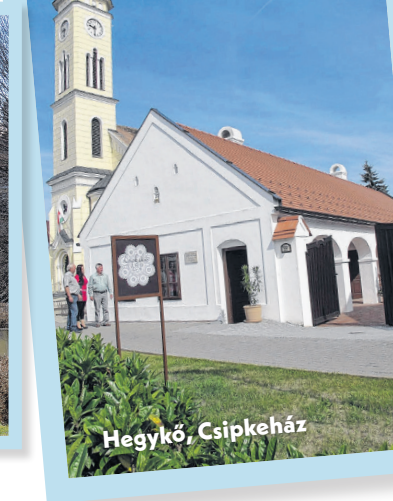
Innen is búcsúzva a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén haladunk újra, jóleső fáradtsággal tekerhetjük le az utolsó kilométereket. Ám látnivalóban még mindig bővelkedik utunk. Elhaladunk az Ürgésdomb mellett, ami pontosan az, aminek gondoljuk. Kis lakóiról információs táblákon olvashatunk. A vizes élőhely-rekonstrukció a Borsodi-dűlőben a gazdag madárvilág megfigyelésére ad lehetőséget a kilátóból. Aztán elérjük a Hanság-főcsatornát, ahol – ha még mindig nappal van és előzetesen be is jelentkeztünk a nemzeti park honlapján – szolárhajóra szállhatunk. Ha nem, a **LÁSZLÓMAJORBA** érünk, ahol interaktív kiállítás, állatsimogató, játszótér és mosdók

adnak lehetőséget a kikapcsolódásra és a felfrissülésre (akadálymentes WC is van). Itt háromkerékű kerékpárokat is lehet bérelni egy kisebb túrához gyerekekkel vagy nehezen mozgó családtagokkal.

Innen már nincs messze kiindulási pontunk, a Kócsagvár.

A felsorolt látnivalók és állomások persze nem férnek bele egyetlen napba, viszont lehetőséget kínálnak a visszatérésre. Akár többször is végig lehet kerekeshetni ezt a hatvan kilométeres kört, hiszen a táj évszakonként is más arcát mutatja.

HEGYKŐ A JÓ PÉLDA

– Kétféle kerékpáros turista van. Az egyik, amelyik lehajtott fejjel teker, és csak azt nézi, hány óra alatt tudja körbekerülni a tavat. Ő sportember, nem fog megállni. De akik biciklizés közben a tájat nézik, a környék látnivalóit is szeretnék megismerni, ők igen. Ők leszállnak. Hogy hol, azt az fogja eldönteni, mit kínálnak nekik – vélekedik Szigethi István, Hegykő polgármestere. Településére nem a kerékpárút hozta a turistákat, ott vannak a vendégek már hosszú évek

óta a termálfürdő miatt. Épp ezért az önkormányzatnál hátradőlve, ölbe tett kezekkel is nézhetnek az idegenforgalom csillogó bevételeit. Mégsem ezt teszik. – Mindig megkapom a környező falvak vezetőitől, hogy könnyű nektek. Valóban jók az adottságaink. Ennek ellenére szeretnénk a kerékpárút adta lehetőségeket is jól kihasználni, és azt akarjuk, jó élményekkel és érzésekkel guruljanak innen tovább, sőt, ha tehetik, jöjjenek is vissza.

Stratégiánk is van, amivel ezt elérjük. Idén például elkezdődik egy kerékpáros pihenőnek a beruházása: az úgynevezett Mariska néni házában szerviz, mosdó, pihenő várja majd a kerékpárosokat. Ez lesz az első, s egyelőre egyetlen komplex szolgáltatást nyújtó megállóhely. Most egy étterembe vagy büfébe tud csak bekérkedni, nálunk a pihenőponton lehetőség lesz szervizre is, lesznek szerzők, alkatrészek is – mondta el Szigethi István.

Mi illik és mi nem a Fertő-tájra?

Gondosan ügyelnek a természet és az épített környezet egységére

Sarród: A természet és az épített környezet egysége, harmonikus arculata meghatározó az adott táj vizuális összhangjában.

Mi van akkor, ha valaki kacsalábon forgó várkastélyt vagy alpesi típusú házat szeretne felhúzni a Fertő–Hanság Nemzeti Park (FHNP) településeinek egyikén? Hogyan tartják kordában az építkezők szárnyaló fantáziáját, hogy az ne bonthassa meg az egységes településképet?

A természet és az épített környezet egysége, harmonikus arculata meghatározó az adott táj vizuális összhangjában. Az idilli, kiegyensúlyozott külső képet könnyen megbonthatná, elronthatná egy-egy nagyravágyó elgondolás megvalósítása. A nemzeti park igazgatósága építészeti ügyekben nem gyakorol hatósági jogkört, viszont ajánlásokkal és véleményezéssel segíti a hatóságok munkáját, beleértve a privat beruházást, továbbá a településrendezési tervezetek felülvizsgálatát is.

– Attól nem kell tartani, hogy a Fertő–Hanság Nemzeti Park és környékünk más védett területének településeiben valaki alpesi házzal vagy kastélyszerű építménnyel fogja magára felhívni a figyelmet – közölte Burda Brigitta környezetgazdász, az FHNP tájvédelmi szakreferense. – A hagyományos településképet megőrzéséről az Építészeti Tervtanácson túl a nemzeti park igazgatóság, valamint az adott helység rendezési terve, településarculati kézikönyve és annak rendelete is gondoskodik. Az

arculati kézikönyv és a településképi rendelet előkészítő munkájában a nemzeti park vezetése ugyanakkor ajánlásokkal és a védett területek térképi adatszolgáltatásaival vett részt. A Fertő–Hanság Nemzeti Park és a Soproni Tájvédelmi Körzet mozaikos tájegységeiben megtaláljuk a hegy-, domb- és síkvidéki, a lápos, mocsaras, nádasokkal vagy épp szikes rétből gazdag, és városias, illetve falusias környezetet, térségeket. Útmutatásunk a környezet, a táj- és természetvédelmi kategóriák sajátosságainak figyelembe vételére, a közterületi parkosításnál az őshonos növények előnyben részesítésére, de még a fényszennyezés elkerülésére szolgáló szabályozásra is felhívja a figyelmet.

Egy-egy helység településképi arculati kézikönyve az

adott környezet megjelenését meghatározó jellemzőit és elvárásait foglalja össze. Elsődleges támpontul szolgál az építkezők számára. – Azt javasoljuk az építkezőknek, hogy mielőtt bármihez hozzáfognának, az engedélyezési eljárást megelőzően keressék fel az önkormányzatukat, nézzék meg a településrendezési tervet és a településarculati kézikönyvet, amely minden tekintetben eligazítást ad – tanácsolja Burda Brigitta. – Csak ezt követően, a korlátozások és a rendeletek figyelembe vételével terveztesse. A védett területeken építéshez engedélyt szükséges beszerezni a természetvédelmi jogszabályok alapján. A nemzeti park igazgatóságánál széles körű tájékoztatással szolgálunk az építkezések részleteire vonatkozóan, hogy megelőzhetővé

váljanak az utólagos bonyodalmak – hangsúlyozta a tájvédelmi szakreferens. – Arra törekszünk, hogy a védett területek beépíthetetlenek maradjanak, és csak a megóvás céljaival összeegyeztethető létesítmények jöhetnek létre, mint például a kilátótorony, karám, más mezőgazdasági, de tájba illő objektum.

A Fertő–Hanság Nemzeti Park központjában, a Kócsagvárban éves szinten 250–300 rendezés-terv-módosítási kérelemmel foglalkoznak a megyéből, amelyek mintegy fele érinti a védett területeket. A megkeresések közel ötven százalékában szükséges észrevételt tenniük, beleértve az esetleges elutasításokat is.

Burda Brigitta: Az önkormányzatoknál és a nemzeti parknál széles körű tájékoztatást kaphatnak az építkezők.

Sok madarat pusztítanak el a macskák

A kertekben, településeken élő énekesmadarak nagy hányadának pusztulását a ház körül élő macskák okozzák. Felelős állattartóként többféle módon védhetjük a kerti madarakat.

Egy apró új-zélandi szigeten őshonos röpképtelen madárfajt egy év alatt kipusztítottak a macskák még az 1800-as évek végén. A Stephens-szigeti álfakusz egyedül ezen a szigeten volt megtalálható, sajnos csak addig, amíg fel nem fedezték, azaz az ott működő világítótorony őr (David Lyall) magával nem vitt egy vemhes macskát. Mivel az őr természetkedvelő ember volt, a macska által hozott ismeretlen madarak maradványait eltette, majd elküldte néhány ismert ornitológusnak. Az új fajként leírt madár azonban alig egy évvel a felfedezése után már ki is pusztult, köszönhetően a világítótorony környékén élő macskáknak. Ez a XIX. századi eset is

A vadászó macskák kedvenc prédái a madárfiókák.

rávilágít arra a napjainkban is tapasztalható jelenségre, hogy a macskák milyen mértékű pusztítást tudnak véghezvinni a röpképtelen madarak vagy a még gyengén repülő madárfiókák között. Néhány madárfaj, például a fekete rigó vagy a házi rozsdafarkú fiókái kiugrálnak a fészkekből, ezért fontos felhívni a figyelmet, hogy ezeket a fiókákat nem kell „menteni”, legfeljebb akkor, ha nincs megfelelő búvóhelyük és sok macska van a környéken. Az USA-ban készült egy tanulmány, mely szerint messze a legtöbb madár pusztulását (évente 2,4 milliárd!) a macskák okozzák. Ezt követi az ablaknak,

maradnak, ahol szülei a teljes röpképességük eléréséig továbbra is etetik őket, ha valamilyen ragadozó meg is fog egyet-kettőt közülük, néhány valószínűleg életben marad. A rigóféléknél természetes, hogy kiugrálnak a fészkekből, ezért fontos felhívni a figyelmet, hogy ezeket a fiókákat nem kell „menteni”, legfeljebb akkor, ha nincs megfelelő búvóhelyük és sok macska van a környéken. Az USA-ban készült egy tanulmány, mely szerint messze a legtöbb madár pusztulását (évente 2,4 milliárd!) a macskák okozzák. Ezt követi az ablaknak,

Dr. Hadarics Tibor javasolja a csengőt a cicák nyakába.

épületeknek ütközés miatti pusztulás, az autók általi gázolás, a vezetéknek ütközés és az áramütés, de a szél-turbinák is veszélyt jelentenek egyes fajokra. A macskák e kártétele ellen megoldást jelenthet, ha kifejezetten erre a célra gyártott apró csengőt akasztunk a cicák nyakába, hiszen az állat a vadászat során közel oson a szákmányhoz, de a csengő már a lopakodáskor is hallható, és elriasztja a madarakat. Másik – közvetett – megoldást a macskák ivartalanítása jelentheti, hiszen ezzel az állománynövekedésüket korlátozzuk, miáltal kevesebb madár válik

szákmányvá. A gazdátlanul, már-már vadon élő és szaporodó macskák esetében azonban ezek a védekezési módok kivitelezhetetlenek. Ha otthon, a kertünkben itató fürdőt alakítunk ki a madaraknak, tegyük azt nyílt terepre, hogy a macskáknak ne legyen lehetőségük észrevétlenül, takarásban megközelíteni azt. Valamilyen állványra is felerősíthetjük az edényt, a macskák így is nehebben férhetnek hozzá. Házi kedvencünk rendszeres és bőséges etetésével is visszaszoríthatjuk annak vadászatra készítését, hiszen telehassal valószínűleg kisebb kedve van vadászni.

Magyarországon a macskák számát kétféle becsléssel kétmillióra becsülik. A Szent István Egyetem végzett egy kutatást korábban, melyben a vad- és házi macskák otthonterületét vizsgálták. Kiderült, a vadmacskák területe mintegy 175 hektár, a kandúré nagyobb, a nőstényeké valamelyest kisebb. „Csak kimegy a kertbe” – gondoljuk a házi macskákkal kapcsolatban, de meglepődnénk, hogy milyen nagy területet járnak be kedvenceink: 60–100 hektárnyi területen mozognak, így aztán nemcsak a saját kertünkben élő madarak vannak veszélyben. Szerencse azonban, hogy házi macskáink ezeket a nagy területeket inkább éjszaka járják be, amikor az énekesmadarak többsége nem aktív. A kijáró és az eleve „vadon” élő házi macskák azonban nemcsak a madarakra jelentenek veszélyt, hanem a fokozottan védett vadmacskákra is. Az évek során olyan mértékben kereszteződött a két faj, hogy tiszta vérű vadmacskával ma már ritkán lehet hazánkban találkozni, legfeljebb a lakott területektől távol élő populációkban.

Természetvédelmi őrszolgálat

Tizenketten őrzik hivatásból a természeti értékeket

Ásványi Antal

Felber Péter

Fülöp Tibor

Kugler Péter

Mogyorósi Sándor

Németh Árpád

Peimli Piroska

Pető Zsolt

Sipos Tibor

Szabó Csaba

Udvardy Ferenc

Váczy Miklós
őrszolgálatvezető

A Fertő–Hanság Nemzeti Park megóvási feladatait tizenkét természetvédelmi őr látja el. Ők intézkednek, ha védett érték veszélybe kerül, de hatósági feladatot is végeznek.

A természetvédelmi őr egyenruhával ellátott, intézkedésre felhatalmazott hatósági személy. Jogosult többek között igazoltatásra, helyszíni bírság kiszabására, valamint eljárás megindítására. Alapvető feladatuk a természeti értékek és területek hatósági őrzése. Sokrétű

feladatkörük emellett magában foglalja a nemzeti park igazgatóság szabálysértési feladatait és a védett természeti területek és értékek természetvédelmi kezelésének ellátását is.

– Munkatársaimmal a Fertő–Hanság Nemzeti Park kinyújtott kezeként

tevékenykedünk – mondta el Váczy Miklós, az őrszolgálat vezetője. – Mi intézkedünk akkor is, ha például egy kiscigolya kiesik a fészekből, vagy védett állatokkal kapcsolatos szabálysértést követ el valaki. A természetvédelmi őrök feladata az értékek nyilvántartása is,

okostelefonnal, GPS-koordináták alapján dokumentáljuk a védett értékeket. Éves jelentést is készítünk.

A természetvédelmi őrszolgálatra háruló feladatok folyamatosan növekednek. Szembe kell nézni új kihívásokkal is, ilyen például a védett természeti területeket érintő illegális hulladéklerakás, tettenérés esetén bírsághozhatunk is. Előfordul gyűjtogatás, a védett állatok

pusztítása, a védett növények engedély nélküli gyűjtése, illegális terepmotorozás és quadozás, illetve erdei falopás is.

Különböző hatóságokkal, gazdálkodó és civil szervezettel is tartanak fenn kapcsolatot a természetvédelmi őrök. Az együttműködés keretében igyekeznek olyan körülményeket teremteni, melyek biztosítják a természetvédelmi

területek, értékek megóvását. Az őrszolgálat tagjai a természetvédelmi hatóság munkáját szakmai oldalról segítik, valamint közreműködnek a védetté nyilvánítási eljárás folyamatában is. Ezen túlmenően részt vesznek a védett területek bemutatásában, természetvédelmi szakmai és önkéntes programok lebonyolításában.

Vasfüggöny a belvárosban

A Páneurópai Piknik 30. évfordulója kapcsán sokféleképpen és sokféle lehet majd találkozni az egykori határnyitás emlékeivel. A fertőrákosi Vasfüggöny Múzeum tárgyainak jó része májustól októberig a soproni belvárosban lesz látható.

Csapó Imre nyugalmazott határőr tíz évvel ezelőtt nyitotta meg Fertőrákoston a Vasfüggöny Múzeumot a falu Fő utcáján. Saját magyűjtött tárgyak, személyes emlékek és sok-sok felajánlás eredménye volt akkor ez a „múzeum”, melynek kincseit a jövőben több soproni helyszínen is megismerhetjük az idei évfordulóra érkezők. A legnagyobb darab, a valamikori határőrizeti torony az őrbódéval együtt a Rondella körül kialakítandó jubileumi szabadtéri

tárlaton lesz látható – eredeti vasfüggöny-rekonstrukcióval és persze Trabantokkal. A nyomtatványok és papíralapú dokumentumok a Pannónia Med Hotelben megújuló piknikkiállítás vitrinjeibe kerülnek. A hiteles relikviák és a legérdekesebb emléktárgyak pedig a Zichy–Meskó-palotában megnyíló új városi múzeumi kiállítótér állandó részesei lesznek, ahol a harminc évvel ezelőtti Páneurópai Piknik és a határnyitás témakörében terveznek látványos bemutatót.

A bástyagödörbe „költözik” az őrtorony. Őszig ott is marad.

Szemét akkor keletkezik, ha kitermeljük

A nemzeti park is küzd a rengeteg illegális hulladékkal

A Fertő–Hanság Nemzeti Park is küzd az illegális hulladékkal. Ami ugyebár nem magától keletkezik, csakis az ember hagyhatja ott. Évente több millió forintba kerül a „mentés”, ami ellen egy módon védekezhetünk csak: ha nem termelünk szemetet.

Váczy Miklós, a nemzeti park őrszolgálatának vezetője munkatársaival együtt harcban áll a szeméttel. Egyelőre ők állnak vesztesre. Talán ez is az oka annak, hogy a szakemberben sajátos nézőpont alakult ki a hulladékkal és az azt hátrahagyókkal szemben.

– Szemét akkor keletkezik, ha az ember kitermeli azt. Ennyire egyszerű lehetne a megoldás is: nem kellene megvásárolnunk azt a rengeteg műanyagot, csomagolóanyagot, konzervet, amivel aztán nem tudunk mit kezdeni és kidobjuk. Modern világunk belefut a hulladékba, mert ha szervezetten gyűjtjük is, csak egyik helyről visszük a másikra – fogalmaz Váczy Miklós. Nap

A szemétnek semmi keresnivalója a természetben!

mint nap találkozok felháborító kupacokkal, néha egész „hegyvel”. Van, hogy a nemzeti parkban szedi össze egy budapesti iroda papírszemétét, máskor komplett fürdőszoba darabjait gyűjti be a határ mellett.

– A természetvédelmi őrök, ha tetten érik a szeméttel, helyszíni bírságot szabhatnak ki öttől ötvenezer forintig, ismétlődés esetén hetvenezer forintra is büntethetnek és feljelentést is tesznek. Ez utóbbi következménye már 125 ezer forintos büntetés is lehet, ami mellé egy határozat is jár a helyreállítási kötelezettségről. De nem tudunk mindenhol ott lenni. Az egész megyében tizenkét őr van, az országban kétszáznegyven. Van olyan kollégám, aki egyedül nyolcvanezer hektárt felügyel. Így fizikai képtelenség felvenni

a harcot a szeméttelők ellen – mondja Váczy Miklós nem is titkolt indulattal. A műanyagok, törmeléknek semmi keresnivalója a természetben, pláne a védett területeken!

– Mindebből az is következik, hogy a legtöbb szeméttelő kitérre nem derül fény, a kupac mégis ott van a fűben, a fák között. Ilyen esetekben jegyzői hatáskör az intézkedés, értesítik a terület tulajdonosát, hogy tüntesse el az oda nem való szemetet. Ha magánember, ha az állam, a tulajdonosnak kell felszámolnia az illegális lerakót, ami nem kis pénzbe kerül. A nemzeti parknak évente több millió forintját köti le a gyűjtés, az elszállítás, a lerakás. Pedig ma már mindenhol elérhető közelségben vannak a hulladékudvarok, ahol a lakosság

ingyen leadhatja a szemetet. Mégis vannak, sajnos nem kevesen, akik inkább a természetbe hordják ki. Számmal ez érthetetlen! – fakad ki újra Váczy Miklós. Nem rejti véka alá lesújtó véleményét és egyértelműen fogalmaz: a településeken élők szemetelnek a nemzeti park területén, aztán meg az önkormányzatok számon kérik, miért így néz ki a terület. Elég ellentmondásos a helyzet.

– Nem lehet logikával követni a gondolkodását annak, aki kilométereket fuvarozza a szemetét és titokban lerakja valahol. Nincs lakcímkártyája, kukája, bejelentett lakása? De én azokat sem értem, akik bár fegyelmetlenül külön gyűjtik a műanyagot, a boltban hatósággal vásárolják az ásványvizet. A csapból ugyanaz folyik, de nincs PET-palackban. Féltjük a Földünket, de a gyümölcsöt, zöldséget nejlonzacsokban vásároljuk, általában külön csomagolva mindent. Szerintem az az igazán környezettudatos, aki messzire elkerüli a műanyagot. Meg lehet tenni. S minél többen odafigyelünk erre, annál jobb lesz mindnyájunknak! Kezdjük el! – zárta a természet őre.

A Fertő–Hanság Nemzeti Park programjai

Fotók: FHNP

Csillagok, csillagok

Távol a várostól, a közvilágítástól ragyognak a csillagok a sötét égen. A Fertő–Hanság Nemzeti Park rendszeresen szervez csillagászati bemutatókat – persze csak tiszta égbolt esetén. A Borsodlőben álló madármegfigyelő torony parkolójánál (GPS: 47°40'44.7"N 16°50'50.3"E) van a találkozási pont (az időpontokat lásd a programtáblában vagy a honlapon). Megközelítés: a Sarródról Fertőújlak felé vezető közúton, a Hansági-főcsatornától körülbelül kétszáz méterre. A részvétel térítésmentes, de előzetes bejelentkezés szükséges: +36 99 537 620.

Határtalan természet

Ausztria és Magyarország közös természeti öröksége a

nyugat-pannon táj, amelynek egyedülálló sokféleségét ismerhetik meg az érdeklődők a Pannon Természeti Élménynapok keretében egy héten át, május 1-ig. A határon átnyúló szezonnyitó programsorozat hat nap alatt nyolcvankét egyedülálló és izgalmas természeti élményt kínál a térség négy nemzeti parkjában (a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel, a Fertő–Hanság Nemzeti Park, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park és az Őrségi Nemzeti Park), valamint tíz natúrparkjában és tájvédelmi körzetében. A PaNaNet (Pannonian Nature Network), az osztrák–magyar határtérség védett területeinek hálózata koordinálja a Pannon Természeti Élménynapok rendezvénysorozatát, melynek ideai mottója: „Vízi élmények és gyógynövények!”

Az élménynapok honlapján (www.termeszetiellenynapok.com) minden információ megtalálható németül és magyarul is. A részvétel regisztrációhoz kötött. Különleges vízi túrákra is várják az érdeklődőket.

Világörökségi nap

Az idei világörökségi nap témája a játék. Május 18-án a tíz világörökségi településen érdekes programokkal várja az érdeklődőket a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület. A nemzeti park bemutató majorságában, a Lászlómajorban izgalmas, a Fertő-tájhoz kapcsolódó feladványokkal és társasjátékokkal várják a családokat, baráti csoportokat. A részvétel térítésmentes, információ: +36 99 537-620.

Ősmeradványok nyomában

Aki készen áll egy kis időutazásra, álljon követvadászni. A Fertő–Hanság Nemzeti Park ősmaradványgyűjtő geotúrája május 26-án és augusztus 3-án 15 órakor indul Fertőrákosról, a köfeytől. Innen sétálnak át egy már felhagyott bányához. A gyűjtés sikere garantált, hiszen a lelőhely gazdag ősmaradványokban. Lehet gyűjteni többek között sokféle kagylót, mohaállatot, vörösalgagumókat, valamint a felhagyott kavicsbányánál sok-sok csigát és esetleg megkövesedett fát. Az ősmaradványok több millió évesek. A program időtartama három–négy óra. Részvételi díj: 500 Ft/fő. Előzetes bejelentkezés szükséges: geoturavezetes@gmail.com, +36 30 381-3271, +36 30 919-0688.

Denevérek röpte

Július 19-én a Tízforrás Fesztivál keretében lehet majd megfigyelni a denevéreket a hegykői éjszakában. A lóúszató fölött röpködő

bőregerek különleges hangjait és szokásait is megismerheti az érdeklődő. A fertői kastély parkjában pedig augusztus 24-én, szombaton lesz a hagyományos denevérek éjszakája – egy este, amikor még az is lehetséges, hogy denevérbarátságok köttetnek...

Táborok

az anyatermesztben

Felelős, környezettudatos felnőtt lesz azokból a táborozókból, akik egy-egy hétre a nemzeti park szakembereire bízzák magukat. A táborozó gyerekek számára garantált az izgalmas kalandozás.

Élményekben gazdag programokkal várják a diákcsoportokat idén is a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban. Goda István ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályvezető munkatársaival minden évben olyan programokat állít össze, amikből válogathatnak a kisebb és nagyobb osztályok. Nem érdemes több órát utazni egy-egy osztálykiránduláson, hiszen itt van a közelben a nemzeti park ezernyi értéke, izgalmas túralehetősége szárazon és vízen egyaránt.

A gyerekeknek szánt nyári táborok ugyancsak életre szóló emlékeket ígérnek. A Magonc táborba a hét–tíz éves, a Fűrész táborba a tizenegy–tizenéves gyerekeket várják, a kicsiknek játékosabb, a nagyobbaknak már persze életkoruknak megfelelően tudományosabb programokat is szerveznek.

Április

- 26., 27., 28. Szolárhajós túrák – Pannon Természeti Élménynapok
- 27. Tűzokles – Pannon Természeti Élménynapok
- 27., 28. Vonuló madárvendégek a Fertő-tájon – Pannon Természeti Élménynapok
- 27. Fűben-fában orvosság – Pannon Természeti Élménynapok

Május

- 11. Madarak és fák napja: önkéntes nap Lászlómajorban
- 18. Világörökségi nap a Fertő-tájon
- 24. Európai nemzeti parkok napja: kenutúra a nádásban
- 26. Ősmaradványgyűjtő gyereknap geotúra

Június

- 7., 8., 18., 20. Kenutúra a nádásban
- 12., 15., 18., 19., 20., 22., 25., 27., 29. Szolárhajóval a Fertőn
- 15. Nap napja: távcsöves napmegfigyelés a Csapody István Természetiskolánál
- 26., 27., 28. Hajnali távcsöves madarászat

Július

- 2., 4., 6., 9., 10., 11., 13., 16., 17., 18., 20., 23., 24., 25., 27., 30., 31. Szolárhajóval a Fertőn
- 3., 6., 9., 11., 13., 16., 18., 20., 23., 25., 27., 30. Kenutúra a nádásban
- 19. Denevérek éjszakája – Tízforrás Fesztivál
- 10., 17., 26. Hajnali távcsöves madarászat

Augusztus

- 1., 3., 6., 7., 8., 10., 13., 14., 15., 17., 20., 21., 22., 24., 27., 28., 29., 31. Szolárhajóval a Fertőn
- 3., 8., 10., 13., 15., 17., 19., 22., 24., 27., 29. Kenutúra a nádásban
- 3. Ősmaradványgyűjtő geotúra
- 2., 6., 9. Hajnali távcsöves madarászat
- 24. Nemzetközi denevérejszaka – BatNight 2019

Szeptember

- Gombaismereti túra (információ: ferto-hansag.hu)
- 3., 5., 7., 10., 12., 14. Szolárhajóval a Fertőn
- 7., 14. Szikes tavak madarai
- 14., 21., 28. Szarvasbögés a Fertő-tájon – Hegykő
- 20. Szarvasbögés a Hanságban – Észak-Hany

Október

- 5. Állatok világnapja Lászlómajorban
- 5. Európai madármegfigyelő nap a Fertő szikes tavainál
- 5. Európai madármegfigyelő nap a Nyirkai-Hanyban
- 5. Geotóp nap
- 12. XIII. Dunántúli Magyar Szürke Szarvasmarha Tenyészbika Szemle és Kirakodóvásár
- 19. Őszi geotúra a Soproni-hegyvidéken

November

- 9., 16., 23. Északi madárvendégek a Fertőn

December

- 15. Adventi kézműves vásár és játszóház

A programok részletes leírása a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság honlapján (www.ferto-hansag.hu), a Programok menüpont alatt található, illetve letölthető formában a Turisztikai Programajánló 2019 címen is elérhető.

Fotók: FHNP

Fesztiválsarok

DIÓFESTIVÁL FERTŐHOMOKON

Idén is lesz dióünnep Fertőhomokon, már tudni lehet, hogy szeptember 28-án nyit a Diófesztivál. Kultúrprogramokkal és dióból készült finomságokkal várnak minden érdeklődőt a fertőhomoki tájháznál. Folklorműsorok, hagyományörző produkciók is szórakoztatják majd a kilátogató közönséget. A hagyományos programsorozaton minden alkalommal tartanak sütivásárt is, melynek bevételét jótékonyossági célra használják fel. Így aki finomakat szeretne enni és még szeretne jót is cselekedni, az mindenképp látogasson ki a fertőhomoki diós napra. Sok szeretettel várnak mindenkit és kellemes kapcsolódást kívánnak a résztvevőknek a szervezők.

Fotó: Knaiföld – Magasi

TÖKÖS FINOMSÁGOK FERTŐSZÉPLAKON

Színes programkínálattal, tőkös finomságokkal idén is megrendezik Fertőszéplakon a hagyományos Tökfestivált. A tájházakban október 12-én, szombaton majdnem minden a tökről szól és majdnem minden tökből lesz: tökfaragás, töklámpás, termésbáb, tökös-mákos rétes, sütőtök-ivólé, Esterházy-töklevár, tökmagvas langalló, sütőtöklevés és még számos finomság. De nem csak enni lehet majd a Tökfestiválon: a játszótéren fajták, népi játékok várják a kicsiket, lesz diákolimpia és népi kirakodóvásár is, no és persze zene és tánc.

Fotó: Knaiföld – Magasi

Megújul a nagyecenki hársfasor

A cenki uradalom késő barokk tájépítészeti alkotása, a Széchenyi-hársfasor újjáteremtése az örökségvédelem és a természetvédelem közös célja. A most kezdődött, szakmailag indokolt munkálatok a megújítást szolgálják.

– A hársfasor a Széchenyi-örökség élő eleme, amely jelentős értéket képvisel. Kormányhatározat döntött 2017-ben a nagyecenki Széchenyi-kastély-együttes rekonstrukciójának folytatásáról, beleértve a hársfasort is – nyilatkozta Egresitsné Firtl Katalin, a nagyecenki Széchenyi-örökséget is gondozó Eszterháza Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont ügyvezetője. – Tavaly elvégeztük a terület geodéziai felmérését és telekkimérését, a veszélyelhárítási és bozótirtási munkákat. Elkészült a hársfasor komplex állapotvizsgálata és kezelési terve is, amely a

Egresitsné Firtl Katalin, a nagyecenki Széchenyi-örökséget is gondozó Eszterháza Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont ügyvezetője a Széchenyi-hársfasoron.

munkákra a 2019-es évet jelölte meg, több ütemben. E feladatok között szerepel a közvetlen balesetveszély megszüntetése, a koronaaalakítás, az idős, sérült és beteg koronaszakasz eltávolítása, a száraz csúcsok vagy a fák lombkoronájában élő növények eltávolítása, sebhelyek kezelése, gallyazás, sarjlevágás, statikai megerősítés. A munkálatokat – a

Fertő–Hanság Nemzeti Park munkatársaival folyamatosan egyeztetve – határidőre, a vegetációs időszak megindulása előtt elvégeztük.

A kezelési terv – amely az érintett hatóságok bevonásával, folyamatos szakmai egyeztetések mellett, egyetértésben készült – a nemzetközi szaktekinetlyként számon tartott dr. M. Szilágyi Kinga professzor

irányításával jött létre. Ő a téma legelismerőbb szakmai grémiumának, az Ormos Imre Alapítványnak a képviselője, a Budapesti Corvinus Egyetem tanszékvezetője. Egyik legfőbb célkitűzése a hársfasor egységként történő kezelése, génhiteles megújítása és történeti kerthez nyilvánítása. Ezért első helyen említi a tájképi és kultúrtörténeti jelentőségű fasor

fennmaradásának biztosítását. A fasort természeti elemek, élő fák alkotják, tehát folyamatosan változik, él és pusztul, s mint élő alkotás, meg is újítható.

– A fasor országos jelentőségű természetvédelmi terület. Különleges természeti adottságain túl, történelmi jelentőségénél fogva is kiemelt érdeklődés övezi mind az idegenforgalom, mind pedig a környezetvédelmi civil szervezetek, mozgalmak részéről – hangsúlyozta az Eszterháza-központ ügyvezetője. – A hársfasorral kapcsolatos teendőink során rendkívüli körültekintéssel kell eljárunk, hogy a hatályos természetvédelmi jogszabályok előírásainak ugyanúgy megfeleljünk, mint a fenntartásával kapcsolatos általános – veszélyelhárítási, faápolási, növényvédelmi – elvárásoknak. A kezelési terv az érintett hatóságok bevonásával, folyamatos szakmai egyeztetések mellett készült. A munkálatokról tájékoztatjuk az érintett önkormányzatokat, a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóságát, a GYSEV-et és

a megyei kormányhivatal természetvédelmi osztályát.

– A teljes megújításra eddig közel 35 millió forintot fordíthattunk kormányzati támogatásból. Ez egy több éven át tartó folyamat, a további feladatok elvégzéséhez szükséges forrást biztosítja a kormányhatározat. A fasor eközben élő természeti értéként végig folyamatosan látogatható lesz – zárta Egresitsné Firtl Katalin.

SZÉCHENYI-HÁRSFASOR

A nagyecenki Széchenyi-hársfasor a Széchenyi-birtok unikális része. Az eredetileg mintegy 600 egyedből álló, 20 méter széles és 2,6 kilométer hosszú allét 1754–60 között lovaglóútnak építette Széchenyi Antal gróf felesége, Barkóczy Zsuzsanna. A fasort 1942-ben és 2007-ben is szakminiszteri rendelet nyilvánította országos jelentőségű természetvédelmi területté.

Kiválóságok Eszterházában

A fertődi Esterházy-kastély idei koncert-évadában világot bejárt és díjak sokaságával elismert művészek lépnek fel.

– Az a zenetörténeti rang és szellemiség, amelyet Haydn eszterházi alkotói és életműve fémjelez, a jelenkori előadók kiválóságait vonzza Eszterháza évről évre. Ez már önmagában is garanciát jelent a minőségre, a felejthetetlenek ígérkező zenei élményekre – nyilatkozta Tóth Éva, az Eszterháza-központ kommunikációs és marketingigazgatója.

Koncertek

A Tavasz koncertek sorozatban május 18-án „A sokszínűség finom eleganciája – Holdjárát” címmel Tompos Kátya és Hrutka Róbert lép a Marionettszínház pódiumára. A „Haydn múzsái” című esten Sümegi Eszter Kossuth-díjas szopránénekesnő szerepel június 1-jén. Kísérője a régizene-specialista Tóth-Vajna Zsombor (fortepiano) lesz. „Eszterháza szimfóniái” címmel augusztus 2–3–4-én az Esterházy-kastély Apolló Termében korhű hangszereken játszik az Orfeo Zenekar, Vashegyi György vezényletével. A XII. Haydn-vonósnyegyes Fesztivál programjaira szeptember

20–21–22-én várják a közönséget francia, magyaroszlák, lengyel, magyar és angol együttesekkel. Idén is megrendezik az Eszterháza Meets Jazz elnevezésű őszi koncertsorozatot a Marionettszínházban. Olyan hírességek szerepelnek, mint például a Carnegie Hallt is megjárt ütőhangszeres művész, Dés András.

Rózsakert

A műemlékegyüttes parkjának nevezetessége, a Cziráky Margit-rózsakert a rózsavirágzástól függően egészen szeptemberig folyamatosan várja látogatóit. A 8700 rózsatöbbről álló kert látványos és illatlénytelően gazdagíthat

A Marionettszínház – és a kastély termei – idén is gazdag koncertkínálattal várják a zenerajongókat.

egy-egy jeles alkalmat, legyen az lánykérés vagy épp esküvői szertartás.

Egyedi programok

Az Eszterháza-központ minden jeles esemény apropóján egyedi programmal

járul hozzá a szabadidő élményszerű eltöltéséhez. Így például május végén történeti kertek, kastélyparkok napját, júniusban levendulaszüretet, pünkösödölőt, múzeumok éjszakáját tartanak. A VOLT Fesztiválhoz

csatlakozva díjtalan kastélylátogatási lehetőségeket teremtenek a fiataloknak. Az Eszterháza-központ a sopronpusztai Páneurópai Piknik 30 éves évfordulója tiszteletére koncertet rendez augusztus 16-ra, a veszprémi MH Légierőzenekar közreműködésével. Az év második felében – az ismertettek túl – még számos családi program szerepel az Esterházy-kastély programkínálatában.

ESTERHÁZY-KASTÉLY
– FERTŐD-ESZTERHÁZA –

www.eszterhaza.hu

Világörökséget bemutató központ születik

JELENTŐS IDEGENFORGALMI LÉTESÍTMÉNYNYEL GAZDAGODIK a fertőszéplaki Széchenyi-kastély, amelynek hasznosul a felső szintje is. Ott alakítják ki a Fertő-táj világörökséget bemutató látogatóközpontot, kétszázötven négyzetméteren.

A sikeres közbeszerzési eljárást követően jó ütemben zajlik a fertőszéplaki Széchenyi-kastély rehabilitációja.

– A műemlék északi szárnyának emeletén a Fertő-táj

világörökség látogatóközpontját hozzuk létre – részletezte a mostani munkálatok célját Kóbor Attila, Fertőszéplak polgármestere. – Ezzel a lépéssel útjára indult gróf Széchenyi Ferenc – Széchenyi István apja – kastély felújításának negyedik üteme. A projekt hatvanmillió forintos kormánytámogatása lehetővé teszi, hogy a kétszázötven négyzetméteres alapterületű kiállítóterben a világörökségi egyesület központi irodái,

Kóbor Attila polgármester

kiszolgálóhelyiségei mellett – az elképzelések szerint – kutatóbázis is létesüljön. A Soproni Egyetemen együttműködve ennek az lesz a feladata, hogy a Fertő-táj építészete, tájstruktúrája, településfejlesztése témájában végezzen tudományos munkát.

A látogatóközpont kivitelezői a villanyszelvényekkel és a belső vakolatokkal is elkészültek. Mivel a kastély belső udvara építési területté vált, ezért a

nyár végén várható ünnepélyes átadásig nem rendeznek a Széchenyi-kastélyban programokat.

Az emeleti látogatóközpont kialakításával párhuzamosan az odatelepitendő állandó tárlat tervei is készülnek.

– Olyan kiállítás megalkotásán fáradozunk, amely átfogó képet nyújt a Fertő-táj világörökségi értékeiről. A turisták fogalmat alkothatnak arról, hogy a Fertő-táj miért és mivel érdemelte

ki az UNESCO által adományozott világörökségi rangot – emelte ki Kóbor Attila. – A beruházás a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa gesztorságával zajlik, s részét képezi „A világörökség ékkövei” elnevezésű, 406 millió forintos, hat települést érintő sikeres pályázatnak. A kastély felújítása nem áll le, nyertes pályázattal rendelkezünk a külső homlokzatok renoválására is. Azok a munkák azonban a jövő év elején indulhatnak el.

Fókuszban a Fertő-táj egysége

A környezeti nevelés mellett átfogó fejlesztések is zajlanak

Új távlatok nyílnak a magyar és osztrák tanulók környezeti nevelése előtt a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban. Az ideai fejlesztések során pedig megszabadulhat özönvövényeitől a kornistárnics, s fellellegezhetnek a Hanság olyan fokozottan védett állatfajai, mint a haris, a hamvas réti héja vagy a ritkaságszámba menő elevenszülő gyík.

Fersch Attila: A fejlesztések a vendégek ökoturisztikai élményszerzését szolgálják.

– Idén is számos olyan beruházás zajlik vagy kezdődik el a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban, amely az ökoturizmus mellett az élővilág fenntarthatóságát szolgálja – közölte Fersch Attila, a nemzeti park igazgatóhelyettese. – Abból kiindulva, hogy a Fertő-táj határon átnyúló egységet alkot, áprilisban indítottuk útjára az osztrák nemzeti parki fél partnerségével közösen a Nedunet elnevezésű projektet az Ausztria-Magyarország INTERREG Program keretében. A két és fél évre tervezett, mintegy kétszázhetvenmillió forintos projekt – többek között – közös természetvédelmi őrszolgálat megalapozását, és ami a jövő szempontjából fontos,

a magyar és osztrák gyerekek környezeti nevelésének elősegítését célozza. A magyar és osztrák tanulók közös programokon ismerkednek meg a Fertő-táj természeti értékeivel, a természet- és környezetvédelem fontosságával, tennivalóival. Arra neveljük őket, hogy a Fertő gazdag flóráját és faunáját, osztrák és magyar térségét egységes földrajzi területként értelmezzék, s a természetvédelem alapvető igényé válnon bennük.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park egyéb ideai tervei a Fertőújlak térségében lévő Hídimajor központi állattartó telep felújítását is érintik, amely a szürke marhák, rackajuhok,

bivalyok téli szállása. Harmincmillió forintos költséggel még idén be is fejeződik az épületgépészeti és az épületvillamossági modernizálás, a nádtetőzet javítása. Ötvenmillió forintot szánunk a mintegy száz kilométeres villanypásztor-hálózat korszerűsítésére, ami kellő védelmet nyújt az állatoknak és megnyugtató lehet az oda látogató turistáknak is. Ezen túlmenően a legelőkön az itatási körülmények javítására további kutat hoznak létre.

– A Hanságban is előre lépünk a természet védelmében és a turizmus elősegítésében – folytatta az igazgatóhelyettes. – A vizes élőhelyek rekonstrukciója

szórán az élővilágot és a gazdálkodási igényeket szolgálva, optimális vízszintszabályozást lehetővé tevő műtárgyakat építünk a hansági vízfolyásokon és csatornákon. Ezzel együtt a kónyi tavat tápláló csatornát szintén ellátjuk ilyenekkel, aminek következtében az ottani horgászati lehetőségek is javulnak. Egyes csatornák kotrása is a projekt részét képezi. Összességében e célokra négyszázötvenmillió forintot fordítunk, s idén elkezdődnek a munkák.

A Hanságban ez évben befejeződik a legfontosabb erdészeti és mezőgazdasági utak felújítása. Ez kedvezően érinti a hansági kerékpáros turizmust

is. Könnyebbé válik például az Oslly-Hanyban lévő madármegfigyelőnél rendezendő nemzeti parki attrakciók megközelíthetősége, Kapuvár és Ausztria felől is. Az összesen húsz kilométernyi erdei és mezőgazdasági út százhatvanmillió forintból újulhat meg, uniós forrásból.

Ugyancsak a Hanságban, háromszáz hektáron gyepek-rekonstrukciót hajtanak végre, százharmincmillió forintból. Azoknak a területeknek adják vissza gyepljellegét, amelyek idegenhonos özönvövényekkel népesedtek be. A cserjeirtás és más munkálatok a Hanságot jellemző növény- és állatvilág érdekében kezdődnek el, és az ősz folyamán várhatóan be is fejeződnek. Új életterek nyílnak például a kornistárnicsnak, az osztrák tárnicskának és a hazai orchideafajoknak. Az állatfajok közül „fellellegezhet” a fokozottan védett haris, a hamvas réti héja vagy a ritkaságszámba menő elevenszülő gyík. A gyepljelleg hosszú távú megőrzését a magyar szürke marhák és bivalyok legeltetésének kiterjesztésével kívánják biztosítani.

– A nemzeti park ideai fejlesztési reményeink szerint együttesen eredményezik természeti értékeink megmaradását, a térség gazdálkodóinak boldogulását, s az ideérkezők gazdag ökoturisztikai élményszerzését – tette hozzá Fersch Attila.

Recept-sarok

KISALFÖLDI CSEVAPCSICA

Hús és hús között is lehet nagy különbség. A szürke marhából mindig ízletes és egészséges étel készíthető, adunk hozzá receptet is.

Hozzávalók: 25 dkg marhalapocka, 25 dkg sertéslapocka, 25 dkg dagadó, 25 dkg marhaszegy, só, vöröshagyma.
Elkészítése: A húst először késsel összevagdadjuk, majd durvára daráljuk. Sóval ízlés szerint összedolgozzuk, majd hüvelyknyi, 4–5 cm hosszúságú kicsi kolbászatokat formázunk. Legjobb faszénparázs fölött sűrű vasrostélyon sütni, közben gyakran fordítani rajta. Ujhagymát vagy karikákra vágott vöröshagymát kínálunk hozzá. Ha valaki fűszerebben szereti, adhat hozzá majoránát, fekete borsot is.

Fotók: Kisalföld-archívum

A Ferenczi-tábor idén is várja az alkotókat

Sarród és a Fertő-táj hírére 1992 óta széles e hazában és külföldön a Ferenczi József Nemzetközi Alkotó- és Művész-tábor is hirdeti. A tábor névadója, Ferenczi József (1921–1993) a Fertő-táj festőművészeként írta be magát a képzőművészet történetébe.

– Szüleim Sarród pedagógusaiként szolgáltak. Édesapám, Ferenczi József festőművész-rajztanárként rajongott a Fertő-táj megörökítendő szépségeiért, ihletet adó, meghittséget sugárzó hangulatáért. Ezért alapította meg 1992-ben édesanyámmal együtt a sarródi alkotó művész-tábort – emlékezett a kezdetekre Rujavecné Ferenczi Katalin, a festőművész lánya, művészeti szervező. – Meghatározta a művész-tábor fő feladatait is: megrajzolni, megfesteni a varázsos tájat, a Fertő-part és a Hanság megmaradt építészeti remekait, az itt élők ősidők óta folytatott háziipari munkáját, életmódját. Így

például az Esterházy-kastélyt és környezetét, a fertőszéplaki dombot ölelő házsorokat, de mindenekelőtt Sarród történelméhez kapcsolódó emlékeket. Fontosnak tartotta az amatőr és a képzett művészek, valamint a fiatalabb és idősebb, alkotni vágyó korosztályok közötti közeledést, a közös munkát, az utánpótlás hozzáértő kinevelését.

Ferenczi József – a sarródi polgármesteri hivatal támogatásával – elindította hát művész-táborát, ám 1993. július 8-án váratlanul eltávozott az élők sorából. Halála után özvegye, majd Katalin lánya szervezésében – immár Ferenczi József Nemzetközi Alkotó- és Művész-tábor

Mint a korábbi években, úgy idén is jó hangulatú közös foglalkozások várják az amatőr és profi alkotókat a Ferenczi-művész-táborban.

néven – folytatódott a szép kezdeményezés. Ferenczi József művészi hitvallása azóta is útmutató az alkotó-tábor szervezőinek és tagjainak: „Mindenütt és mindenben az embert keresem, a tájban, a tárgyban, az emberben.”

– A Fertő-táj művész-tábora idén is folytatódik, sőt, az ifjú generációkra is gondolunk – vette át a szót Hetlinger Júlia, a művész-tábor jelenlegi vezetője. – Július 1–5-ig bejáró jelleggel a 8–14 év közöttiek számára rendezünk

képzőművészeti foglalkozásokat. Erre június 1-ig lehet jelentkezni a sarrótábor@gmail.com e-mail-címen. A felnőttek számára az ideai művész-tábor Rozmán Zoltán festőművész művészeti vezetésével július 25-én nyílik és augusztus 3-ig tart,

amelyre június 15-ig jelentkezhetnek az érdeklődők ugyanazon az e-mail-címen. Lehetőség van bejárásra és arra is, hogy csak egy-egy napra jöjjenek a kíváncsiak. Előljáróban annyit, hogy az ideai tábor tematikája kiemelten kötődik a hagyomány- és értékörzéshez: a népművészet napja alkalmából a hőveji csipkével is megismerkedünk, mint nemzeti értékünkkel. Ezen túlmenően az akvarelltechnika és a szabadtéri festészet sajátosságairól is képet nyerhetnek a résztvevők. Lesz szólárhajós Fertő tavi kirándulás, soproni Civitas pinceszínházi előadás, a sarródi Ferenczi művelődési házban zenés est az intenzív alkotóórák mellett. S mindannyiunk öröme idén sem maradhat el a hagyományos táborzáró közös kiállításunk a sarródi Ferenczi művelődési házban – összegzett Hetlinger Júlia.

25 éve határtalanul

Jubilál a közös Fertő–Hanság/ Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Park

25
év

JUBILEUM. A Fertő tó, a környező szikes tavak, nedves rétek és lápok nemzetközileg is jelentős élőhelyeinek tartós védelmére irányuló osztrák–magyar közös törekvések rég-múltra tekintenek vissza. A második világháború, majd az utána bekövetkező hidegháború azonban megakadályozták az álom megvalósulását. De nem véglegesen. 1994. április 24-én Boross Péter miniszterelnök és Franz Vranitzky osztrák kancellár Mekszikópuzstánál ünnepélyesen megnyitották a két ország első határon átnyúló nemzeti parkját.

Az áthatolhatatlan politikai határ mindent eltakart

A vasfüggöny formájában fennálló áthatolhatatlan politikai határ sokáig eltakarta a szemünk elől ennek a természetes határvidéknek a hihetetlen sokszínűségét. A Keleti-Alpok nyúlványai és a Kisalföld között egy északi, Adria-vidéki mediterrán és ázsiai jegyeket hordozó biológiai olvasztótégely terül el. Az itteni fajgazdagság a parti nádassal övezett sztyeppertől a szikes tavakon és legelőkön át a nedves rétekig és a hansági erdőig terjedő élőhelyek sokféleségének köszönhetően alakult ki. Ezen kívül a Fertő tó és közvetlen környéke a költöző madarak Európa és Afrika közötti egyik legfontosabb megállóhelye. Magyarországon és

Egy, a határok fölött csak erre a napra létesített fahídon zajlott a két kormányfő, a környezetvédelmi miniszterek és nemzeti parki igazgatók részvételével a megnyitóünnepség.

Ausztria közé itt csak 1922-ben húztak határt, mely az 1946-ban telepített aknamezőkkel és szögesdróttal különösen embertelenül vált. Ebben a határtérségben (is) megbénult minden gazdasági fejlődés, a szociális kapcsolatok fenntartása jelentősen meghiúsult. A kisajátítások és kitelepítések a helyi, térségi identitás elvesztéséhez vezettek.

Ugyanakkor Magyarországon és Ausztria már 1956-ban közös határ menti víz-üzvi bizottságot alapított, ami mindmáig dönt a Fertő tó vízszintjének szabályozásáról. Az együttműködésnek ezt az első lépését nemsokára a természetvédelmi szakemberek időszakos találkozói követték. Ők ezzel le is tették egy határon átnyúló nemzeti park szimbolikus

alapkövét. A hetvenes évek végétől erősödtek fel a hosszú távú együttműködés szükségességét megfogalmazó hangok, 1988-ban pedig megalakult egy kétoldali tervezőbizottság. A mezőgazdasági tevékenység megváltozott feltételei mellett az 1995-re tervezett Bécs–Budapest világkiállítás volt az a tényező, mely jelentősen felgyorsította a közös nemzeti park előkészítését. Magyarországon 1991-ben, Ausztriában 1993-ban jött létre a két külön nemzeti park, majd ezt követően 1994. április 24-én hivatalosan is megnyitották a határon átnyúló Fertő–Hanság/Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Park.

Bürokráciamentes együttműködés

A nemzeti park két oldalának eltérő tulajdonviszonyai és törvényi keretfeltételei

közötti különbségek dacára a két igazgatóság szintjén már a közös tervezés időszakában bürokráciamentes együttműködés jött létre. Mostanra a közös nemzeti park a természetvédelmi szektoron kívül is a határon átnyúló területfejlesztés értékes bázisának és kiindulási pontjának számít. Nélkülözhetetlen támogató szerepet játszott abban, hogy a különösen nagy fajgazdagsággal bíró Fertő tó kultúrtáj 2001-ben megkapta az UNESCO világörökség címet. Azóta egész sor közösen benyújtott európai uniós projektet sikerült megvalósítani, legyen szó látogatóprogramokról, monitoringról vagy táj- és természetmenedzsmentről.

2003: EUROPARC-kitüntetés

A Fertő–Hanság Nemzeti Park 2003-ban a nemzeti parkok közül elsőként kapta meg az EUROPARC minősítést a példaértékű

együttműködésért a Transboundary Parks (határon átnyúló parkok) program keretében. Az osztrák–magyar nemzeti park bizottság az eddigieknek megfelelően továbbra is közös irányító szervként dolgozik a fejlesztések érdekében. A közösen kitűzött célokat elsősorban a munkatársak mindennapi együttműködése és az igazgatási szervek rendszeres találkozóinak teszik elérhetővé. Itt érdemes megjegyezni – ha ma még utópisztikusnak hangzik is –, hogy a több mint 300 négyzetkilométer területű nemzeti park közös igazgatás alá helyezését hosszú távú célként a politika szintjén már többször megfogalmazták.

Az 1978-ban, egy kétoldali rendezvény keretében megfogalmazott „Mattersburgi kiáltvány” fektette le a határon átnyúló nemzeti park alapjait. A határozat elfogadását hosszú politikai döntéshozatali folyamat előzte meg. A képen dr. Franz Sauerzopf helyettes tartományfőnök.

Ahol egészen az 1980-as évek végéig a vasfüggöny választotta el az embereket, 1994. április 24-re a nemzeti park munkatársai egy fahidat építettek.

PaNaNet a közösségi hálón

WORKSHOPOK. Természetvédelmi szempontból is egész sor pozitív hatása lehet a közösségi hálón való jelenlétnek, a sikeres Facebook-megjelenésnek. Mivel a PaNaNet-hálózat ezeken a csatornákon még csak kezdetleges módon jelenik meg, novemberben a természetvédelmi területeken dolgozó munkatársak és túravezetők részére továbbképzést tartottak „Kommunikáció a Facebookon és a közösségi hálón” címmel.

A közösségi hálón történő célzott megjelenéssel – meghatározott körben – hatékonyan lehet növelni a nemzeti parkok ismertségét. Vonzó tartalmak feltöltésével megszólíthatók a látogatók, illetve a lehetséges ügyfelek. Bizonyos témák elfogadottságának növelése érdekében egy adott közösség aktiválása vagy aktivitásának fokozása ugyancsak lehetséges.

A workshopot Lukás Moisi (Sir Pauls) vezette. A 28 magyar és osztrák

résztevő visszajelzései rendkívül pozitívak voltak, ezért a továbbképzés valószínűleg nem marad folytatás nélkül. A különböző eszköztárak és formátumok mellett a „Facebook és a jog”, valamint az úgynevezett Contentplan használatával történő tartalomtervezési stratégiák kidolgozásának témája is előkerült. A résztvevők számos hasznos tippet kaptak a posztolás helyes gyakorlatával kapcsolatban is.

Új projektszórólap

A PaNaNet új, kétnyelvű szórólapja a közös marketingtevékenység további fontos eszköze. A brosúra a legfontosabb élőhelyek bemutatásán keresztül megismerteti a látogatókkal és az érdeklődőkkel a PaNaNetet, azaz a különleges védett területek hálózati együttműködését, és bepillantást nyújt Nyugat-Pannónia gazdag természeti örökségébe. Ezt kiegészítendő a szórólapon

„Nátúrpark műhelytalálkozó” workshop Weingrabenben.

megtalálható a hálózat valamennyi látogató- és információs központja is. A kiadvány ingyenesen megrendelhető az andrea.sedlatschek@rmb-sued.at e-mail-címen.

Még szorosabb együttműködés

A natúrparkok szintjén megvalósuló hálózati együttműködés még szorosabbra fűzése érdekében Natúrpark-műhely címmel

szervezett workshopot a Regionalmanagement Burgenland a Landseer Berge Natúrparkban decemberben. A műhelymegbeszélés célja a jövőbeni határon átnyúló tevékenységek lehetőségeinek megbeszélése volt. A szoros együttműködés és a projektpartnerek közötti intenzív kapcsolat elsősorban a környezeti nevelés és a természetturisztikai kínálat fejlesztését

szolgálja. A rendezvényen először a burgenlandi natúrparkok egyeztettek az aktualitásokról és a projekt keretében tervezett közös tevékenységeikről. Ezt követően csatlakoztak a magyar natúrparkok képviselői is a közös munkához.

Természetvédelmi területeken dolgozó munkatársak továbbképzése „Facebook és közösségi média” témában.

Segítő kezek a természetvédelemben

Az önkéntes munka hasznosítása a PaNaNet-régió védett területein

A natúrparkokban és a nemzeti parkokban 2018 elején kezdtek komolyan mérlegelni, hogyan lehetne együttesen hasznosítani a gyakorlati természetvédelmi munka iránti megnövekedett társadalmi érdeklődést.

Az önkéntes programok megtervezéséhez és megszervezéséhez átfogó felmérést végeztek, amelyben a PaNaNet-társaság minden lényeges magyar és osztrák természetvédelmi szervezetét megkérdezték. Az eredmények kiértékelésére és a PaNaNet-területeken tervezett önkéntes programok kidolgozására Balatoncsicsón rendeztek közös workshopot tavaly augusztusban.

Ősszel önkéntes természetvédelmi akciók egész sora zajlott, melyeken értékes szervezési tapasztalatokat gyűjtöttek. A kampány során a szervezők elsősorban az invazív növényfajok irtására fókuszáltak, de határtakarítási munkát is végeztek az önkéntesek. Ezt követően közös munkamegbeszélés keretében az egyes védett területekről érkezett projektpartnerek kiértékeltek a tapasztalatokat. Megállapodtak abban, hogy

Fotó: Fertő-Hanság NPI

Az elmúlt időszakban több PaNaNet-területen is elkezdtek az invazív növényfajok irtását. A felvételek a Fertő-Hanság Nemzeti Park és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park 2018-as akciójáról készültek. 2019-ben az akciók egymástól eltérő feladatokra fókuszálnak majd.

az idei évben már nem feltétlenül kell mindenhol egy időben szervezni az akciókat. A munkálatok során sem kell egységesen ugyanarra fókuszálni. Az önkéntes akciók előkészítését és

lebonyolítását viszont a hálózati partnerek a közösen kidolgozott kritériumrendszer szerint végzik. Mint ahogy az önkéntes munkára fogékony célcsoportok megszólítása, a média

bekapcsolása, a programok meghirdetése a régióban, a jelentkezési procedúra, a biztonsági intézkedések és az akciókat követő PR-munka is egyeztetett módon zajlik majd. Így a PaNaNet

Fotó: Fertő-Hanság NPI

természetvédelmi területek szoros együttműködése is könnyen megismerhető az érintettekkel és a lakossággal.

Az eddigi tapasztalatok meggyőzően igazolták,

hogy egyre többen szeretnének saját kezük munkájával is hozzájárulni az élőhelyek és fajok védelméhez. Erre pedig a natúrparkok és nemzeti parkok a lehető legalkalmasabbak.

Fotó: Balaton-felvidéki NPI

Fotó: Balaton-felvidéki NPI

Nyugat-Pannónia védett területei

INFORMÁCIÓS ÉS LÁTOGATÓKÖZPONTOK:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
H-8229 Csopak,
Kossuth utca 16.
Tel. +36 87 555 260
www.bfnp.hu

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
H-9435 Sarród,
Rév-Kőcsagvár Pf. 4
Tel. +36 99 537 620,
+36 99 537662
www.ferto-hansag.hu

Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel
A-7142 Illmitz,
Hauswiese
Tel. +43 2175 3442
www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
H-9941 Óriszentpéter,
Városszer 57.
Tel. +36 94 548 034,
+36 94 548 036
www.orseginemzetipark.hu

Naturpark Neusiedler See-Leithagebirge
A-7083 Purbach,
Am Kellerplatz 1
Tel. +43 2683 5920
www.neusiedlersee-leithagebirge.at

Naturpark Rosalia – Kogelberg
A-7021 Draßburg,
Baumgartnerstraße 10
Tel. +43 664 446 4116
www.rosalia-kogelberg.at

Naturpark Landseer Berge
A-7341 Markt St. Martin,
Kirchenplatz 6
Tel. +43 2618 52118
www.landseer-berge.at

Írottó Natúrparkért Egyesület
H-9730 Kőszeg,
Rajnis u. 7.
Tel. +36 94 563 121
www.naturpark.hu

Naturpark Geschriebenstein – Írottó
A-7471 Rechnitz,
Bahnhofstraße 2a
Tel. +43 3363 79143
www.naturpark-geschriebenstein.at

Naturpark in der Weinidylle
A-7540 Moschendorf,
Weinmuseum
Tel. +43 3324 6318
www.naturparke.at

Naturpark Raab-Őrség-Goričko
A-8380 Jennersdorf,
Kirchenstr. 4
Tel. +43 3329 48453
www.naturpark-raab.at

Burgenland Tourimus
A-7000 Eisenstadt,
Johann Permayer-Straße 13
Tel. +43 2682 63384-0
www.burgenland.info